

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 984.

CHICAGO, ILL., 22. JULIJA (JULY 22), 1926.

LETO—VOL. XXI.

Upravništvo (Office) 8639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

ZA MORALNO IN ETIČNO POBOLJŠAVANJE DRUŽBE.

Od povsod se od časa do časa čujejo od dobrih ljudi obupni vzkliki o moralnem in etičnem propadanju ljudstva. Kardinali in drugi visoki cerkveni dostojanstveniki vidijo največ pohujšanja v ženski obleki, oziroma v pomankljivosti ženskih oblek. Prekratka krila, prekratki rokavi, preveč golih prs, vse to po mišljenju kardinalov vodi v pohujšanje in greh. Nekaj teh svetih mož je bilo na prošlem evharističnem kongresu, in pred seboj so imeli priliko videti tisoče in tisoče deklet in žen, ki so bile oblečene natančno tako kakor kardinali nočejo da bi bile. Taka je moda, pravijo ženske, in kardinali si ne morejo pomagati. Cerkev vidi greh v ženski in zato je dala Evi značaj greha, kajti ona je bila, ki je zapeljala prvega moža in s tem povzročila izgnanje prvega para iz raja na polje, ki je rodilo osat.

Drugi, resnejši reformisti, dolže vojno, ki je sama na sebi izraz barbarizma. Vojna ugonobi v ljudeh kar je človeškega in vzbudi v njih živalske strasti in nagone. In kadar postane človek žival, tedaj je slabši od živali.

Oblastniki se pritožujejo, da se tatvine množijo, in da se ustvarja morala, katera ne respektira privatne svojine kot bi jo morala. Tudi to je posledica vzrokov. Vzrok so roparske vojne in patriotični roparji, ki si takrat ko gredo delavski in kmečki očetje ter sinovi na bojišča, nagrabijo novih milijonov in milijard. Človek v nižinah vidi, čuti in vprašuje: Čemu?

V raznih deželah se pojavlja novo gibanje, katerega smoter je "moralno in etično poboljšavanje družbe". Par glasil tega gibanja izhaja tudi v Jugoslaviji. Razun takih pokretov, ki nastajajo v gotovih dobah "moralnega propadanja", trdijo vse cerkve, da izboljšujejo človeka. Noben list ne trdi, da ne služi vzgoji in izboljšavanju človeka. Vzlic temu se vzkliki o moralnem propadanju ljudstva, ki baje drvi v degeneracijo, množijo. Nekateri vidijo rešilno bilko v fašizmu. Mnogi obupavajo.

Kartonist McCutcheon, ki riše za čikaško Tribuno, je v izdaji Tribune z dne 8. julija objavil karton (na prvi strani), katerega je naslovil "dajte ljudem kar hočejo" (Give the People

What They Want). Sliko je razdelil v tri dele. Prvi prikazuje v domišljiji porotno obravnavo proti morilcu in roparju Durkinu, ki se vrši v Kolizeju. V njemu je prostora za 12,000 ljudi; vsi sedeži so zasedeni. Vstopnina k obravnavi je en dolar na dan. Masa se tare pred vhomom in kupuje vstopnice, da vidi slovitoga, oboževanega zločinca, kateri je v njenih očeh največji junak tega in prihodnjega tedna.

Drugi del prikazuje porotno obravnavo proti lepi morilki, ki se vrši v areni v čikaškem Grant parku. V nji je kakih 40,000 sedežev, morda 60,000, in vsi so polni. V škandal so zapleteni moški iz višje družbe. Ljubosumnost, nezvestoba, intrige. In nato misteriozen umor. Odvetniki prinašajo na dan pikantnosti z vsemi podrobnostmi. Zelo zanimivo, in masa poslušala, da ji ne uide kakšna beseda.

Tretja slika predstavlja podoben zločin in zanimanje mase za zločince, ako se jim zde vredni oboževanja in zanimanja. Sedanje sodne sobane so veliko premajhne, da bi zadostile radovedni "publiki". In omenjeni kartonist sugestira, da naj se vrše v največjih dvoranah in arenah, ob enem pa naj se računa vstopnina, s katero se bo v kratki dobi plačalo vse javne dolgov.

Baptistični duhovnik J. Frank Noris v Fort Worthu, Tex., je pretekli teden ustrelil nekega bogataša, katerega je napadal s prižnice in v svojem listu. Bogataš, pripadnik druge cerkve, je šel k Norisu in protestiral proti napadom. Duhovnik ga je ustrelil, in potem sporočil, da je to storil v silobranu. Dali je zločin izvršil v silobranu ali ne, tukaj ni važno. Predal se je oblastim, ki so ga izpustile proti \$10,000 poročstva, preteklo nedeljo pa je opravljal v cerkvi svojo duhovniško službo kot običajno. Cerkev je bila napolnjena kot menda še nikoli, zunaj pa je bilo okrog deset tisoč ljudi, za katere v cerkvi ni bilo prostora. Vsi so prišli da vidijo duhovnika ne kot duhovnika ampak kot morilca. Listi poročajo, da je pridigal kot da se ni dogodilo ničesar izrednega. To je po mnenju "mase" junaštvo, ki je vredno občudovanja.

Pred dobrim tednom dni je prebivalstvo či-

kaškega okraja razburila "novica" o umoru, ki je izgledal zelo misteriozen in vsled tega zanimiv. Bilo je v Ciceru. Fant se je peljal s svojo zaročenko proti njenemu domu, ko ju je nekdo napadel in ubil njega in njo. Policija je preiskovala in pronašla, da nimata umorjena nobenih sovražnikov. Isti večer je bil umorjen v isti okolici tudi en šofer, dozdevno od istega morilca. Enega so kmalu prijeli, in čez nekaj dni tudi drugega.

Skrival se je na strehi neke hiše in pisal poslovljivo pismo. Prišli so reporterji in ga fotografirali; slika je pokazala človeško podrtijo, rezultat težkega, nezdravega dela v tovarnah. Gnali so ga na policijo in tam je priznal, da je umoril vse tri osebe. Ni jih poznal, ampak rabil je denar za odvetnika, kajti v načrtu je imel še en umor. Če se bi mu posrečil, bi sin tovarnarja za katerega je delal, ne bil več med živimi.

"Pred okrog šestimi meseci mi je odtrgalo prst v tovarni," je pripovedoval morilec policiji. "Za to nezgodo je odgovoren sin tovarnarja, ker me je nečloveško priganjal pri stroju, o katerem je vedel, da ne deluje pravilno, in da sem radi tega v vedni nevarnosti. Po tej nezgodi so me odslovili ne da bi mi dali kakšno odškodnino. Bil sem brez sredstev in spal največ na prostem v parku ali kjerkoli. Včasih sem si dobil sobo v kakšni beznici, kjer je prostor za ljudi brez denarja. Seznanil sem se s človekom, ki me je pridobil za ropanje. Poskrbel je da sem dobil samokres in sva pričela. Prvi večer sva ustavila nekega moža in ženo: 'Roke kvišku!' Dobila sva pri njima \$28 in uro. Ali jaz sem hotel več, kajti moj namen je bil ubiti sina tistega tovarnarja pri katerem sem delal, kajti on je kriv moje nesreče. Ko sem zahteval pravico, me ni niti poslušal. Hotel sem dovolj denarja, s katerim bi potem najel advokata, ki bi me zagovarjal. V nedeljo večer sva šla s svojim znancom zopet na posel. Ker sem bil pri tem poslu neroden, sva v strahu za svoje življenje ubila tri osebe. Sedaj me imate in napravite z menoj kar hočete."

Mož, ki je to izpovedal, bo obešen in "publika" se zanj ne bo več zanimala, kakor se ni zanimala za podobne morilce, kateri so svoječasno oropali blagajnika hotela Drake. Kolikor jih niso policaji postrelili na ulici, so jih zaprli; z obravnavo se ni prav nič odlašalo, in sodišče jim je določilo smrtno kazen. Bili so obešeni in justici je bilo zadoščeno. To so nezanimivi slučajji, in listi jih opisujejo le toliko da zabeležijo "novico".

"Dajte ljudem kar hočejo", pravi kartonist "Tribune", ki je sam bogataš in ima vstop v vse kroge visoke denarne gospode. Ali on ni mislil tako. Vzlic temu daje list za katerega dela "ljudem to kar hočejo," namreč novice kakršne ga moralno in etično kvarijo. Ali Tribuna, kakor vsi drugi kapitalistični listi, je bizniški list. "Mi ne tajimo," je pisala ob neki priliki, da izhaja

naš list radi biznisa. Tribuna izhaja, da dela profit, in da ustreza čitateljem . . ."

To dejstvo raztolmači reformatorjem, ki se trudijo ljudstvo dvigniti etično in moralno, kje morajo začeti z delom. Vzrok je kapitalizem. Moralna pokvarjenost denarne aristokracije je veliko večja kakor pa takozvana moralna pokvarjenost "mase". Med višjimi krogi se gibljejo veletatovi spoštovani, medtem ko tatove iz nižin zapirajo.

Profit je zlo. Zlo je radi tega, ker se radi profita vsaka stvar komercializira. Neozdravljive hibe sedanjega ekonomskega sistema so tisto zlo, ki tepe človeštvo. Reformatorji raznih vrst jih ne vidijo, ker se boje edinega zdravila ki bi pomagalo. Izgleda zelo drastično, dasi ni, in se imenuje socializem. Ta edini je sposoben poljšati družbo moralno in etično.

***

Frank in Francija.

Aristide Briand, ki je bil desetkrat francoski ministerski predsednik, je padel v času, ko bi za svojo politiko najbolj potreboval večino v parlamentu.

Novi premier je Edouard Herriot, ki ima to mesto drugič. Kakor prejšnji, tudi njegov kabinet nima trdne večine. Vse te krize v Franciji povzročajo frank, ki polagoma toda neprestano pada. Naloga vlade je, da ga stabilizira. Toda kako? Radi tega "kako" padajo vlade in se sestavljajo nove. Med tem pa drsi frank počasi navzdol in nihče ne ve, kako se bo finančna kriza končala.

Draginja se večja, kapital beži iz dežele kolikor more, dasi je patriotičen kadar nič ne stane, in ameriški ter angleški velebankirji pritiskajo, Francija pa se upira. Zedinjene države tirjajo milijarde, ki jim jih dolguje Francija, francosko ljudstvo pa se zgraža nad požrešnostjo bogate Amerike, češ, glejte, koliko smo trpele, koliko naših ljudi je padlo, koliko naše dežele je bilo porušene, vi pa nas tirjate, četudi imate vsega v izobilju!

Ali v kapitalističnem svetu ni mogoče drugače. Če se že tu pa tam pojavi val idealizma, kakor se je proti koncu vojne, izgine, ker ga zakrijejo drugi, mogočnejši valovi. Francija preživlja finančno krizo, skozi kakršno je šla več ali manj po vojni že vsaka evropska dežela. Francija se ji je upirala, toda ne gre. Belgija poskuša stabilizirati svojo valuto z diktatorskimi odredbami, ker ni šlo drugače. Mussolini se je prvi, razen sovjetske Rusije, lotil dela za stabiliziranje valute z drastičnimi odredbami. Njegov uspeh je zelo majhen, in še tega ne bi bilo brez Morganove pomoči. Sovjetska Rusija je glede valute še na najboljšem stališču, toda tudi

njena se vzdržuje umetno, namreč s kontroliranjem izvoza in uvoza ter notranje trgovine.

Vojne se ne izplačajo niti zmagovitim niti premaganim deželam. To je pokazala "zadnja" svetovna vojna, pa se države vzlic temu pripravljajo na novo.

Koliko stane uprava Zedinjenih držav.

Amerika je bogata dežela. To slišimo vsaki dan vsepovsod, celo med tistimi ki nimajo ničesar od njenega bogastva.

Koliko stane upravljanje te bogate dežele? Proračun za tekoče leto znaša \$4,409,377,454. To je vsota, ki jo je odobrila kongres za upravne in druge stroške te dežele. Štiri in pol milijarde ni malo. Ali to še ni vse, kajti tu niso všteti proračuni posameznih držav, mest in okrajev. Uprava Unije in njenih posameznih držav, mest in okrajev je najdražja na svetu. Vzlic temu je milje od vzornosti.

Obilica stanovanj v Los Angelesu in drugje.

V medvojnih letih je nastalo v večjih ameriških mestih občutno pomankanje stanovanj. Stavbinska industrija je skoro popolnoma prestala, medtem ko je prebivalstvo mest naglo naraščalo. Stanarina je poskočila, vzlic temu so morali tisoči živeti v brlogih, katere so morali drago plačati.

Po vojni pa se je pričel stavbinski "boom". "Real estate business" je prišel v vsi deželi v cvetje kakor v takem obsegu še nikoli poprej. Plače stavbinskih delavcev so poskočile, posebno v mestih, kjer so dobro organizirani v unijah. V preteklih petih letih je bilo zgrajenih v ameriških mestih stotisoče stanovanjskih hiš in veliko število ogromnih "nebotičnikov". Poleg manjših stanovanjskih hiš so zgradili tisoče takozvanih apartment stanovanjskih hiš, v katerih je nastanjenih veliko število družin in tudi "ledik" stanovalcev.

Do pred dvema leti je bilo vse "allright". Stanovanja so se lahko oddala in človek ki se je pečal v malem obsegu z "real estate" businessom, je bil v stanju za služiti tisočak ali dva na leto. Sedaj se stvar zaobrača.

V Los Angelesu in okolici je 60,000 praznih hiš, kot se glasi statistično poročilo ameriškim listom. To pomeni, da je kapital v njih neplodnošen. To pomeni, da mora v doglednem času nastati kriza v stavbinski industriji; nadalje, da bodo kontrakterji skušali znižati plače delavcem; in pa, da bodo mali ljudje izgubili denar, ki so ga vložili v "real estate".

V Chicagu ni bilo stanovanj na razpolago do pred štirim leti. Danes se dobi stanovanje kjer kdo hoče. Gradi pa se še vedno stotine in tisoče novih hiš vsako leto, posebno v okolici. Tisti "ki vedo" pravijo, da ima Chicago sijajno bodočnost, kar je resnica; da pa bodo "building and real estate boom" plačali s svojimi centki mali ljudje, je najbrž tudi resnica.

DELAVSKA UNIVERZA.

Predaval Ivan Molek v klubu št. 1 J. S. Z. v Chicagu dne 26. marca 1926.

(Konec.)

Naloga socialističnega kluba torej je, da goji predvsem notranjo, duhovno revolucijo, da vzgaja delavce v duhu nove, socialistične in racionalistične filozofije, da jih seznanja z znanstvenimi resnicami, utrjuje v socialni etiki in jih usposablja za jasno razumevanje in hitro reševanje praktičnih gospodarskih in industrijskih problemov.

Klub mora gojiti višjo delavsko šolo, če hoče zadostiti svoji najvažnejši nalogi, ki je izobraževanje delavstva.

Del te naloge sicer vrši naše časopisje, vršijo ga knjige in zadnje čase predavanja, ali vse to je še premalo. Naša predavanja so redka in bolj splošna. Sem vas pride večje ali manjše število in potem poslušate eno uro ali dve predmet, ki se sploh ne da obdelati do dna v tako kratkem času. Ne verjamem, če si zapomnite eno četrtino. Mnogo vas pride, ki se morda bogve kako ne zanimate za predmet, ki je slučajno na dnevnem redu. Kak drugi predmet bi vam bolj ugajal. Imeli smo predavanja o astronomiji. To je zelo zanimiv predmet, toda preglobok, ako nima slušatelj že nekaj podlage in prirojenega veselja za to vedo. Predavali smo o evoluciji. Ta ima že več privlačnosti, posebno v sedanjih časih, toda v enem samem predavanju se tudi malo pove. Debela knjiga komaj zadoštuje. V enem večeru je mogoče le malo pobrskati po vrhu, to pa pomeni za poslušalca, ki še nima pojma o evoluciji, toliko, kakor da bi mu odprl knjigo polno slik in pokazal le vsako deseto sliko. To velja tudi za razna socialna in ekonomska vprašanja, ki tvorijo dolgo verigo členov in ne morejo biti razumljiva ter jasna, dokler ni vsak člen posebej predočen v popolnosti.

Kljub vsemu temu je bila ta drobtina boljše kot nič. Klub naj nadaljuje s predavanji za splošno občinstvo. Taka predavanja so nekaj odprt forum, nekaka pripravljavnica za vse tiste sodruge in druge rojake, ki se zanimajo za več kot za vsakdanje delo in borno zabavo.

Ali pa ostanemo samo pri tem? Ali se moremo zadovoljiti samo s tem? Ako smo aktiven klub, ki dela nove ljudi, se ne moremo in ne smemo. Nihče ne more našemu klubu očitati, da je delal nemogoče skoke. Vse naše delo je doslej teklo v normalnem toku in v idejni smeri. Razvoj našega kluba je bil skozi vseh 25 let njegovega obstanka — če se ne motim, obhaja klub letos svojo petindvajsetletnico — dober in zdrav. Morda je bil v gotovih perijodah počasen, ampak to so zahtevale naše razmere. Klub je še vedno v svoji mladeniški dobi; njegove največje in najvažnejše pridobitve še pridejo.

Popolnoma logičen korak, prihodnji korak, ki ga stori klub letos ob vstopu v svoje drugo četrstoletje, torej je ustanovitev *delavske višje šole*.

Klub bi ne mogel boljše proslaviti svoje petindvajsetletnice kakor z otvoritvijo take, za naše delavstvo prepotrebne in nadvse važne institucije.

O tej stvari sem nekoliko že govoril na naši seji enkrat pretečeno jesen. Rekli ste, naj se zadeva odloži. Bili so ugovori, in vem, da bodo tudi zdaj ugovori. Vsaka nova stvar, ki smo jo začeli, je imela med sodrugimi nasprotnike, ne ravno v principu, temveč iz drugih

ozirov, največ iz finančnih. Tako jih bo imel tudi ta načrt. Sam priznam, da so težave, vendar pa sem tako velik optimist, da nočem verjeti, da bi se ne dale premagati.

Kakšna naj bi torej bila ta naša institucija, pa naj se že imenuje jugoslovanska delavska višja šola, delavska akademija, delavska univerza, Worker's College — kakršnih je že precej med delavci v Ameriki in še več v Evropi — ali kakor že hoče? Ime je zaenkrat prostorskega pomena.

Začetek mora biti kajpada skromen, ne toliko s finančnega stališča kolikor radi pomanjkanja učnih moči. Predvsem moram pojasniti, da ta naša šola bi ne bila nič drugega kakor *tečaj rednih predavanj* o izbranih predmetih za slušatelje, ki se prostovoljno vpišejo v to šolo. Prostori, pa naj so še tako omejeni, niso najvažnejše vprašanje. Za prvo leto, ko bo cela stvar v eksperimentu, bi zadostovala skoraj vsaka večja soba, samo da je gorka pozimi. — Prvo vprašanje so učne moči. V začetku bi potrebovali najmanj tri redne predavatelje, ki si razdele predmete, katere najbolj obvladajo, in enega ali dva izredna — kakor bi pač bili na razpolago. Za gotove predmete bi potrebovali angleške predavatelje, katere bi morda dobili v stranki. Tem bi seveda morali nekaj plačati, toda uredi se lahko, da so taka predavanja izredna, to je le gotove čase. Uverjen sem, da slovenski sodrugi, ki bi predavali, bi vsaj prvo leto drage volje opravljali ta posel brezplačno. Kako stojimo z učnimi močmi v Chicagu? Danes slabo. So pa drugod. Ako se zavzamemo, bomo že dobili kompetentne moči širom Amerike, ki lahko najdejo existenco tukaj in ki bodo pripravljeni sodelovati z nami. Ščasoma dobimo moči tudi iz stare domovine. Učitelji in profesorji lahko pridejo sem vsak čas, ker se ne štejejo v kvoto priseljencev.

Drugo vprašanje so slušatelji. To, upam, ne bo tako težko. Člani kluba, mislim, se bodo odzvali v lepem številu. Sprejemali bi tudi nečlane. Naša šola bi bila večerna in nedeljska, torej v prostem času delavca. Kdor dela ob nedeljah, bi vzel večerne ure. Spočetka bi predavali tri ali štiri ure na teden, in sicer dve uri ob nedeljah predpoldne, dve pa na primeren večer čez teden. Letni tečaj bi trajal čez zimo.

Stroški šole bi se pokrivali deloma z doneski slušateljev in deloma iz klubove blagajne. Recimo, da slušatelji plačajo par dolarjev upisnine in potem 25c ali 50c od ure. Nečlani bi plačali nekoliko več. Vsaka ura bi bil drugi predmet. Slušatelj si sam izbere predmete, ki jih hoče poslušati. Lahko vzame samo en predmet in poslušajo samo eno uro v tednu, lahko pa vse kolikor jih bo, če hoče; vsakdo si izbere predmet ali predmete, ki ga najbolj zanimajo.

Katere predmete bi imeli? Najvažnejše. Socialne vede, ekonomija, kritika zgodovine in prirodoslovne vede bi bili redni predmeti za začetek, poleg pa še nekaj izrednih. Med zadnje lahko spada higijena, ameriški državni sistem, angleščina, slovenščina, praktično knjigovodstvo itd. Predvsem bi gojili sociologijo, ekonomske predmete in marksistično filozofijo.

To bi bil moj "rough sketch" načrta za našo delavsko višjo šolo. Kaj si mislite, sodrugi? Ali ni že čas, da resno mislimo na ta korak? Moja želja je, da se izvoli odbor, ki se naj bavi s tem projektom in sestavi definitivni načrt najdalje v dveh mesecih, tako da — če klub osvoji načrt — lahko začnemo z delavsko višjo šolo prihodnjega jesen.

A. P. ČEHOV:

KONJSKI PRIIMEK.

(Za Proletarca prevel J. G.)

Upokojenega generalmajorja Buldjejeva so zboleli zobje. Izmival si je usta z žganjem, s konjakom, dajal na bolni zob tobačno žlindro, opij, terpentini, petrolej, si mazal lice z jodom, v ušesih je nosil v spiritu namočeno vato, pa vse to ni pomagalo in mu je bilo celo od tega slabo. Prišel je zdravnik. Pobrskal je malo v zobu in predpisal hinin. Pa tudi hinin ni pomagal. Izdreti zoba si pa ni pustil. Vsi domači — žena, otroci, posli in celo mali kuharček Petka so mu svetovali vsak svoje zdravilno sredstvo. Med drugimi je prišel k njemu tudi njegov oskrbnik Ivan Jevsejič ter mu svetoval odpraviti bolečine v zobu z zagovorom.

— Pred desetimi leti, Vaša ekselenca, je živel v naši občini davkar Jakob Vasiljevič — mu je pripovedoval Ivan Jevsejič. — Imenitno je zagovarjal zobne bolečine. Obrnil se je kar k oknu, malo pomrmral, popljuval in mahnil z roko, Bil je močan . . .

— Kje pa živi sedaj?

— Ko so ga upokojili, se je preselil v Saratov k svoji tačči. Sedaj živi samo od zagovarjanja. Ljudje hodijo k njemu in on jim pomaga; celo iz daljnih krajev ga kličejo brzojavnim potom. Kar brzojavite po njega, Vaša ekselenca in mu potožite, da bole raba božjega Alekseja zobje in da naj se potrudi k vam. Denar mu pošljite po pošti.

— Neumnost! — Prismođarija!

— Poskusiti je treba, ekselenca! Res je, rad ima žganje, ne živi skupaj z ženo, ampak z neko Nemiko, rad se krega, sicer je pa jako imeniten gospod.

— Pa pošlji, Aljoša, — ga je prigovarjala žena. — Ti sicer ne veruješ na zagovarjanje, jaz pa sem se sama prepričala o tem. Če tudi ne veruješ, saj te nič ne stane, ako poslješ? Ne pade ti radi tega krona z glave!

— Naj bo! — je pristavil končno Buldjev. — V takem slučaju ne brzojaviš samo po davkarja, ampak po samega vruga . . . Oh, moči me že zapaščajo! No, kje pa živi tvoj davkar? Kako naj mu pišem?

General se je vsedel za mizo in vzel pero v roko.

— V Saratovu ga pozna že vsak pes, — mu je rekel oskrbnik. — Izvolite kar pisati v mesto Saratov . . . velespoštovanemu gospodu Jakobu Vasiljeviču . . .

— No? —

— Vasiljeviču . . . Jakobu Vasiljeviču . . . a priimek . . . za vruga! Priimek sem pa pozabil! Vasiljeviču . . . Hudiča, kako se že imenuje? Ko sem šel preje semkaj, sem še vedel. Dovolite . . .

Ivan Jevsejič je pogledal navzgor in nagubančil čelo. Buldjev in žena sta nastrpno pričakovala.

— Torej, kako vendar? Misli hitreje!

— Takoj! Vasiljiču . . . Jakobu Vasiljeviču . . . Pozabil sem. Pa tako priprost priimek je . . . zdi se mi, da spominja na konja. Kobilkin?! Ne, ne Kobilkin . . . Počakajte . . . Žrebcev?! Ne, tudi Žrebcev ni. Vem, da je konjski priimek, a kakšen — mi je iz glave ušlo.

— Žrebjatnikov?!

— Ne, ne! Počakajte . . . Kobilicin . . . Kobiljatnikov . . . Kobeljev*) . . .

*) Kobeli — mlad psiček.

— To je pa že preje pasji priimek, ne pa konjski. Mogoče je pa Zrebčikov?

— Ne, tudi Zrebčikov ni! . . . Lošadinin*) . . . Lošakov . . . Žrebkin . . . Ne, tudi ne!

— Torej, kako naj mu pišem, pomisli vendar!

— Takoj! Lošadkin . . . Kobilkin . . . Korenoj**)

. . .

— Korenikov?! — je vprašala generalova žena.

— Ne, tudi ne! Vprežkin . . . Ne, ne tako! O, pozabil sem!

— Zakaj te pa potem vrag sem nosi z nasveti, če si pozabil? — se je razsrdil general. — Poberi se od tukaj!

Ivan Jevsejič je počasi odšel, a general se je zagrabil za lice in pričel hoditi po sobi gori in doli.

— O, batjuški! — je kričal. — O, matuški! Oh, saj svetlobe ne vidim več.

Oskrbnik je šel na vrt, povzdignil oči k nebu in začel pripominjati priimek davkarja.

Žrebčikov . . . Žrebkovski . . . Žrebenko . . . Ne, ne! Ne vjema se. Lošadinski . . . Lošadevič . . . Žrebkovič . . . Kobiljanski . . .

Malo pozneje ga je general zopet poklical k sebi.

— Ali si se spomnil? — ga je vprašal general.

— Ne, Vaša ekscelenca!

Mogoče pa Konjavski? Lošadnikov? Ali ne?

In v hiši so si zopet začeli izmišljevati priimke. Pretresli so vse starosti, spole in plemena konj, spomnili so se na grivo, kopita, uzdo. V hiši, na vrtu, v sprejemni sobi, v kuhinji, povsodi so hodili ljudje iz enega konca v drugega, se držali za čelo in pri pripominjali priimek davkarja.

Oskrbnika so klicali vedno z nova v hišo.

Mogoče pa Tabunov***) — so ga povpraševali. — Kopitin? Žrebkovski?

— Ne, nikakor ne! — jo odgovarjal Ivan Jevsejič, povzdignil oči k nebu in nadaljeval hitro misliti: — Konjenko, Končenko . . . Žrebejev . . . Kobiljejev . . .

— Papa! so kričali otroci iz otroške sobe. — Trojkin? . . . Uzdečkin? . . .

Razburila se je cela naselbina. Nestrpnosti in izmučeni general je obljubil, da podari pet rubljev onemu, ki pride na pravi priimek. Ivana Jevsejiča so oblegale cele trume.

— Rjavec? — so mu govorili. — Dirkač? — Konjski?

Pričelo se je večeriti, a priimka se še niso domislili. Legli so spat ne da bi poslali brzojavko.

General ni mogel spati vso noč. Hodil je iz kota v kot in stokal od bolečin. Ob treh zjutraj je šel iz hiše in potrkal na okno oskrbnika.

— Mogoče pa priimek ni konjski? — Ga je vprašal z jokajočim glasom general.

— Pri moji veri, ekscelenca, konjski priimek je. Pomnim zelo dobro.

Kako si vendar pozabljal! Zdi se mi, da je zame sedaj ta priimek najdražji na svetu. Grozno trpim.

Zjutraj je poslal general zopet po zdravnika. Odločil se je, da si da izdreti zob, ker ni mogel več prenašati bolečin.

Prišel je zdravnik in mu izdrl bolni zob. Naenkrat so prenehale vse bolečine in general se je po-

miril. Ko je zdravnik izvršil svoje delo in prejel za trud zaslužen plačilo, se je vsedel v svojo kočijo in se odpeljal domov. Zunaj na polju je srečal Ivana Jevsejiča. Oskrbnik je stal kraj pota, gledal nepremično sebi pred noge in na nekaj mislil. Sodeč po brazdah na njegovem čelu in po izrazu na očeh, je imel oskrbnik težke mučne misli.

— Lisec? . . . Komatov? . . . je mrmral. — Jermenov? . . . Lošadski? . . .

— Ivan Jevsejič! — ga je ogovoril zdravnik. — Ali ni mogoče kupiti od vas pet četrtov ovsa? Kupoval sem ga od naših mužikov, pa je res tako slab, da . . .

Ivan Jevsejič je debelo pogledal zdravnika in se čudno nasmehnil. Brez odgovora zdravniku je pobežal oskrbnik na generalovo posestvo s tako hitrostjo, kakor da ga podi stekel pes.

— Domislil sem se, Vaša ekscelenca! — je zakričal veselo z nekim ne svojim glasom, ko je vstopil v generalov kabinet. — Domislil sem se! Daj Bog zdravje zdravniku! Ovsov, Ovsov se piše davkar. Ovsov, Vaša ekscelenca! Pošljite brzojavko Ovsovu.

— Pojdi se solit s svojim konjskim priimkom! — mu je rekel general prezirljivo in mu pomolil pod nos dve figi.

Konvencija newyorške socialistične stranke najuspešnejša po vojni.

V istem času kot se je vršil VI. redni zbor JSZ., se je v New Yorku vršila konvencija socialistične stranke države New York, ki je bila najživahnejša in najuspešnejša, kar se jih je vršilo po vojni. Navzočih je bilo 125 delegatov iz vseh krajev države. Med tem ko je na konvenciji l. 1924 vladala negotovost radi sodelovanja s KPPA., je situacija sedaj v ameriškem delavskem gibanju mnogo bolj skristalizirana. Neodkritosrčno povabilo newyorških komunistov za skupno fronto je konvencija newyorške soc. stranke prijazno odklonila in naznanila, da je pripravljena sodelovati z njimi takoj ko opuste svoje demagogične in delavske-mu gibanju škodljive metode. — Našemu zboru je poslala brzojaven pozdrav ter mu želela obilo uspeha.

Za governerskega kandidata je bil nominiran sodnik Jacob Panken, ki je eden izmed najbolj znanih in najpopularnejši socialist v New Yorku. August Claesens, avtor "Roparske trojice", je socialistični kandidat za podgovernerja. Sodruginja Harriot Stanton Blatch je socialistična kandidatinja v zvezni senat. "Boljših si ne bi mogli izbrati," so komentirali socialistični delavci, ko so izvedeli za rezultat konvencije. Stranka je poleg teh nominirala kandidate v vse druge urade. Zelo verjetno je, da bo pri letošnjih jesenskih volitvah dobila soc. stranka v New Yorku veliko več glasov kot kedaj poprej. Kampanja je v teku, katera je ob enem kampanja za pojačanje socialistične stranke in razširjenje njenega tiska.

"BEG IZ TEME" je najnovejša knjiga v slovenski literaturi. Obsega nad 300 strani; v nji so zastopani najboljše ruski pisatelji, ki so kazali ljudstvom pot iz teme. Izšla je v založbi "Proletarca". Cena \$1.75 za vezano v platno, \$1.25 za mehko vezbo.

*) Lošad — konj.

**) Korenoj — srednji konj v trojki.

***) Tabun — čreda konj.

S prve seje novega glavnega odbora S. N. P. J.

Prošli teden je imel glavni odbor SNPJ., kateri je bil izvoljen na waukeganski konvenciji, svoje prvo zasedanje. Zboroval je štiri dni, dva dni manj kot pa prejšnji glavni odbor na svoji letni seji v začetku februarja to leto.

Novi glavni odbor šteje 24 članov ali štiri več kot prejšnji glavni odbor. Novi je pomnožen z gospodarskim odsekom, v katerem so trije člani, in z vrhovnim zdravnikom, ki je po sedanjih pravilih tudi član gl. odbora. Seje so se udeležili vsi razun John Goloba (Wyoming) in Baloha (Kansas).

Že dolgo ni bilo zborovanje gl. odbora SNPJ. tako harmonično kakor je bilo to. Edini večji nesporazum je nastal na prvi seji, ko je prišlo na dnevni red vprašanje namestnikov. Vsled resignacije M. Železnikarja, predsednika gl. porotnega odseka, je dobil njegovo mesto v smislu pravil John Goršek iz Springfielda; za dopolnitev porotnega odseka pride po pravilih SNPJ. v poštev tisti, ki je dobil za izvoljenimi največ glasov. Porotni odsek ima tri namestnike in zadnji med njimi je Fr. Pečnik (Pueblo, Colo.) John Šular iz Kansasa in Fr. Vidmar iz Argo, Ill., sta pred njim, toda imata mesta v drugih odborih (Šular v bolniškem in Vidmar v združevalnem), zato so nekateri tolmačili, da je resničen namestnik v tem slučaju samo Pečnik, ali večina odbora je tolmačila pravila dobesedno, in v tem tolmačenju je upravičen do mesta v gl. porotnem odboru Šular na prvem, Vidmar na drugem in Pečnik šele na tretjem mestu. Anton Šular je odborniško funkcijo v porotnem odseku sprejel in resigniral kot član bolniškega odbora za jugozapadno okrožje. Na njegovo mesto pride namestnik J. Baloh (Kansas).

Poročila gl. odbornikov so bila to pot krajša kot običajno, ker se o stvareh, o katerih poročajo, itak razpravljajo.

Najtežji problem, ki ga ima SNPJ. pred seboj, tvori vprašanje bolniške podpore. Konvencija v Waukeganu se je z njim pečala ter sprejela nekatere spremembe, toda bolniške podpore se vzlic temu izplača veliko več kot znašajo vplačila v bolniški sklad. Seja je o tem razpravljala in zaključila, da se ima izdelati na podlagi statističnih podatkov in z ozirom na razmere v kakršnih živi naše članstvo, obširno poročilo s praktičnimi nasveti oziroma načrti, ki se jih bo potem predložilo članstvu bodisi kot iniciativni predlog, ali pa v svrhu razprave za bodočo konvencijo.

Izplačila posmrtninskega sklada so bila v prošli polovici leta sorazmerno večja kot prejšnje čase, toda solventnost tega sklada je vzlic temu narasla.

Seja je izvolila poseben odsek treh članov, ki ima nalogo študirati pravila in spraviti vse točke v popolno soglasje in potem dati spremembe ali dodatke članstvu na splošno glasovanje. Ta odsek ima ob enem nalogo izboljšati in premeniti gotove določbe za volitve gl. odbora na konvenciji; smisel razprave je bil, da je pravilno in prav ako je vsak odbornik izvoljen z večino glasov (sedanja pravila se namreč glase, da "tistih pet, ki dobe po vrsti v ta in ta odbor največ glasov, so izvoljeni." Absolutne večine se torej ne zahteva, medtem ko bi jo nova točka določala za vse odbore in ne samo za nekatere. Ob enem je prevladovalo na seji mišljenje, da bi bilo pravičnejše in boljše, ako

se bi namestnike odbornikov volilo separatno, da bi v resnici reprezentirali večino, ako pridejo na izpraznjena mesta v gl. odboru. Novi volilni red bo gl. odbor najbrž dal članstvu na splošno glasovanje še pred konvencijo zato, da bo konvencija prihodnji gl. odbor lahko izvolila po novih določbah.

Tiskarna SNPJ., ki je še mlada ustanova, izkazuje od vsega začetka lep dobiček, s katerim se bo lahko podprlo jednotine publikacije ali pa se ga nakazovalo upravnemu skladu.

Izmed aplikantov za službo pomožnega urednika "Prosvete" je bil izvoljen L. Beniger iz Clevelanda.

Sprejet je bil predlog, da tvori upravni odsek in pa po en član vsakega drugega odseka (porotnega, nadzornega in gospodarskega) poseben stavkovni odbor, katerega naloga bo pomagati premogarjem v slučaju, da pride prihodnjo pomlad do splošne premogarske stavke. SNPJ. prispeva v ta namen \$2000 takoj. Ta predlog je bil soglasno sprejet.

Sprejete so bile posebne določbe za sistematiziranje sej gl. odbora, da bo opravil več posla in bolje ter v večji harmoniji.

Nadzorni odbor je obravnaval par obtožb, ki so bile na seji rešene skoro brez razprave, kajti ožji odbor je podal čimpopolnejše poročilo o vsaki zadevi.

Izjava, s katero glavni odbor SNPJ. obsoja liste "D. Slovenija", "Amerikanski Slovenec", "Radnik", pirčev list v Clevelandu in vse druge, ki se poslužujejo laži ter drugih umazanih metod v svojem boju proti SNPJ., njenemu gl. odboru ter posameznim odbornikom kot odbornikom, je bila sprejeta s štirinajstimi glasovi proti dvema. Razprava o tej izjavi, katero je predlagal Albert Hrast, je bila sicer kratka toda živahna. Ob tej priliki je Frank Zaitz naglasil, da je vsled takega boja teh listov predložil nasprotnikom predlog, da poskušajo na debati pred članstvom SNPJ. dokazati svoje trditve. Ako protivnik ne bi bil zadovoljen z blamažo v Chicagu, bi bil on (Zaitz) pripravljen z debato nadaljevati v Clevelandu in jo zaključiti v Detroitu. Ker se je glavni "junak", ki je pričel s "pozivi na debato" umaknil, je pripravljen debatirati s komurkoli, ki bi lahko nastopil kot reprezentativna oseba elementov, kakršne zastopajo prej omenjeni listi. M. J. Turk se je ob tej priliki potožil proti "Proletarcu" in citiral odstavek iz dopisa pueblskega old-timerja, v katerem smatra M. J. Turk da je napaden kot odbornik in tega ne odobrava. Dejal je, da bi glasoval za Hrastov predlog le, ako se ne imenuje nobenega lista, ali pa, če se poleg omenjenih imenuje tudi "Proletarca". Eden odbornikov mu je odgovoril, da je tisto kar je on citiral čisto nekaj drugega od onega, kar pišejo razni Černeti in Bartuloviči, ki zmerjajo odbornike s tatovi in pošiljajo okrog demagogične okrožnice, natrpene z lažmi. Proti izjavi, kot omenjeno, sta glasovala samo dva: eden ker si ni mogel pomagati, in drugi s prej navedenega razloga.

Odbornik Tony Shragel, o katerem je bilo po waukeganski konvenciji v nekaterih listih precej "pisanja", je bil ves čas miren in ni izvajal nikake od zunaj naročene politike. Sploh to ni bil več tisti Shragel kot smo ga videli v Waukeganu.

Zanimiva je bila razprava o prosvetnih nalogah SNPJ. Na dosedanjih zborovanjih gl. odbora se je tej važni funkciji posvetilo malo, mnogokrat sploh nič časa, ker so ga porabile razne druge zadeve. Predsednik Cainkar je zaključil sejo z ugotovitvijo, da so tu vsi

znaki da bo novi odbor delal harmonično v interesu SNPJ, in načel ki jih zastopa.

Precej številno so bili tekom tega zborovanja zastopani obiskovalci (vsakemu članu in članici SNPJ je namreč dovoljen vstop na seje gl. odbora). Seje se je prvi dan udeležilo tudi nekaj članov prejšnjega gl. odbora. — P.

***

Resnim in pametnim za smeh in kratek čas.

Kaj je svobodomiselstvo?

Večina ameriških slovenskih svobodomislecev, namreč vsi tisti ki so "svobodomiselni" zato ker "k maši ne hodijo", mislijo da je svobodomiselstvo zabavljanje proti farjem ali vsaj nekaj podobnega.

Pa ni, kajti kameleonski zvonček ga je v "G.S." z dne 13. julija v svojih "pripiskih kratke pameti" takole definiral:

"Svobodomiselstvo stremi za izboljšanjem delavskih razmer s tem, da nudi človeštvu družabni red, v katerem ni prostora za nobeno kasto, za nobeno prviligirano svojat, za noben razred, za nobeno cerkev, Svobodomiselstvo navaja svoje somišljenike na pot, po kateri je odprava sedanjega krivičnega družabnega reda dosegljiva."

Amen!

Vsi tisti kapitalisti, ki k maši ne hodijo, so svobodomislec; tisoče liberalcev, ki se bore proti veram, so svobodomislec; ampak svobodomislec kot taki so v prvi vrsti nasprotniki ver, pa še to ne vsi; v ostalem so večinoma za sedanji krivični družabni red, med njimi tudi kupljeni "svobodomislec" Zvonko. Ta čudni slovenski ameriški "svobodomiselni" "učenjaki" je pred nekaj leti, ko je šel od svobodomiselnega "Glasa Svobode" za urednika k "Amerikanskemu Slovencu" pisal, da "krščanstvo stremi za izboljšanjem delavskih razmer" itd., kakor zgoraj. Samo da je tam kjer je gori zapisano "svobodomiselstvo" zapisal pri "Amerikanskemu Slovencu" "krščanstvo". Pri prevarantu Zottiju pa je varal tiste, ki so mu hoteli verovati, s črno-žolto Francožefovo propagando.

Ta kameleon snuje novo "svobodomiselno zvezo ameriških Slovencev", kakor je svoječasno snoval "fajfarski klub" katerega cilj je bil zgraditi narodni dom v Chicagu. Domišljavemu, nadutemu možičku ni pomagati, ker mu neprestano zvoni in brni v možganih, posebno v teh pasjih dneh.

***

"Proletarec" je socialističen list, in zato ker je list načel, je obsvožen! Ako bi "Proletarca" hvalili ljudje ki ga danes sovražijo, bi mu bilo v ponižanje, in ne bil bi pravi delavski list.

AKO STE PREJELI OBVESTILO,

da Vam je naročnina potekla, jo obnovite čim prej. Boljše je, da ste sedaj točni, mesto da bi obnovili naročnino šele potem, ko bi Vam bil list že ustavljen. Ako mogoče, pridobite kakega novega naročnika.

Poljska in njen krmar Pilsudski.

Poljska je imela v zgodovini važno vlogo. Bila je močna, in današnji patriotični Poljaki so ponosni na prošlost svoje "slavne kraljevine".

Vendar pa ni bila tako "slavna". Staro Poljsko so razjedali boji med plemenitaši. Ljudstvo je bilo malokje tako brezpravno in tako ovito z neznanjem kakor v kraljestvu sv. Stanislava. Poljaki so veren katoliški narod. In ob enem so praznoveren katoliški narod, skoro bolj kakor Slovenci.

Vsled neznanja med maso in vsled bojov med šlah-to (poljsko plemstvo) je Poljska postala plen sosednih držav. V zadnjem dejanju delitve Poljske je bila na podlagi sporazuma med Avstrijo, Prusijo in Rusijo razkosana med omenjene tri države, katerim je pripadala do poraza Rusije in centralnih sil. Od tedaj je Poljska zopet zedinjena in zopet se bori nezedinjeno med seboj.

Ako pravimo, da tekom te generacije v Jugoslaviji ni računati na enotnost "državotvornega duha", ker je Jugoslavija sestavljena z delov, ki so imeli vsaki svoje posebno življenje, velja nekaj podobnega tudi za poljsko republiko. Ruski del sedanje Poljske je bil pod carizmom zatiran nele politično in gospodarsko kakor ostali deli Rusije, ampak tudi jezikovno. Zato je ljudstvo tega dela v novi Poljski najmanj izobraženo. V Galiciji, ki je spadala pod Avstrijo, so imeli Poljaki več svobode kot Poljaki v Rusiji, gospodarsko pa so Poljake v Galiciji zatirali vaški trgovci in poljski plemenitaši. Galicija je primitivna. V avstrijskem državnem zboru so jo zastopali skoro sami aristokrati, ki so bili orodje v rokah skoro vsake avstrijske vlade, seveda ne zastonj. Galicija je imela boljše šolstvo kakor ruska Poljska, vzlic temu je imela percentuelno poleg Dalmacije največ analfabetov v avstrijski državni polovici.

Pruska Poljska je bila industrialno in kulturno najbolj razvita. Pruska, oziroma nemška vlada, je vodila brezobzirno ponemčevalno politiko, in če bi v zadnji svetovni vojni zmagala, bi poljski jezik v nemškem delu nekdanje poljske kraljevine v teku let gotovo izginil. Ta del je v novi Poljski kulturno na najvišji stopnji, toda najmanj vpoštevan. Vsak del se smatra vsled tradicij še danes za nekako deželo zase, vsaki z drugimi običaji in "ljudstvom", in to ovira sporazumno delo. Duh enotnosti vseh treh delov bo zavladal šele v prihodnji generaciji, ako se medtem ne dogodi kaj nepričakovanega.

Poljska se poslednja leta bori s kritičnimi gospodarskimi problemi. Njena valuta je pod ničlo; v mednarodnem gospodarskem svetu je brez pravega kredita in ugleda. Politično je nestabilna. Ko se je zedinila, je pritegnila v svoje meje tudi velik del Rusinov, ki v Poljski niso edina narodnostna manjšina. Vladi povzročajo mnogo težkoč, ker se ne puste pretvoriti v Poljake, in ker niso Poljaki, tudi nimajo poljskega patriotizma.

Edina stranka, ki pomaga narodnostnim manjšinam, je socialistična. Tudi komunistična se izreka za njihove pravice, ampak na Poljskem eksistira komunistična stranka največ po imenu. Kolikor jo ni zatrl poljski nacionalizem ter sovraštvo Poljakov do Rusije, jo zadušila vlada.

Poljska je militaristična država. Njena armada

šteje do 300,000 mož. Vojaška služba je obvezna. V slučaju vojne bi moč poljske armade znašala okrog 4,000,000 mož. Rusija, ki je bogatejša, in v primeri s Poljsko ogromna država, ima v mirnem času 600,000 mož, v slučaju vojne pa bi mogla pozvati pod orožje okrog 14,000,000 mož. Poljska je diplomatsko v prijateljskih odnošajih z Rusijo in Nemčijo, v resnici pa je z obema v neprijaznem razmerju.

Na Poljskem je dobil poslednje čase fašizem močno zaslonbo. Reakcija je postajala jačja, in z njo tudi korupcija. Vitosova vlada, katero je strmoglavil Josip Pilsudski, je imela glavno zaslonbo v reakcionarnih strankah, v aparatu katoliške cerkve in plemstva.

Revolucija, ki je dala vajeti v roke Pilsudskemu, ni bila socialna revolucija, ampak politična. Nad delavstva in demokratičnih struj ne bo mogla izpolniti, in dvomljivo je, če jih bo poskušala. Morda bo več ali manj očistila državni aparat korupcije, ampak če ne bo uspela v gospodarski rekonstrukciji, bodo njeni poskusi končali s fiaskom tudi v drugih ozirih. Socialistično orientirano delavstvo je pomagalo Pilsudskiju strmoglaviti prejšnjo vlado, potem pa je šlo tudi proti njemu v opozicijo. Poljski socialisti zahtevajo gospodarske reforme, ki bodo v resnici reforme in koristile ljudstvu kot celoti, ne pa posedujočim slojem; zahtevajo razpust parlamenta in nove volitve; odgovorno vlado; rešitev problema narodnostnih manjšin; prijateljske odnošaje in trgovske pogodbe z Rusijo in Nemčijo.

Josip Pilsudski je v svetu poznana osebnost. Rojen je bil v Vilni. Sedaj je star 59 let. Že v dijaških letih se je zanimal za revolucionarno gibanje v Rusiji. Obtožen je bil zarote proti carju Aleksandru III, in obsojen na izgnanstvo v Sibirijo, kjer je bil pet let. V Sibiriji se je seznanil z raznimi ruskimi borci proti carizmu, in si pridobil obsežno znanje o Rusiji.

Po prestani kazni se je vrnil v Vilno in pričel z delom za preporod poljskega ljudstva v narodnem smislu. Ker je bil delokrog v Vilni zanj premajhen, je odšel v Varšavo. Neuspehi so ga razočarali, zato je iskal novih potov. Začel se je posvečati delavskemu gibanju, ki je bilo tisto dobo šele v povojih. CEP, v Pragi piše o njemu med drugim:

"Po prvotnih neuspehih v Vilni in Varšavi se je Pilsudski po daljšem razmišljanju odločil, da se posveti poljskemu socialističnemu gibanju, ki se je baš pričelo razvijati. Takrat je bila potreba po zelo podjetnih osebnostih velika, da je bilo mogoče riniti naprej idejo programskega poljskega socializma. Vzlic vsem težavam je Pilsudski vzbudil v poljskem delavstvu zanimanje za največjo potrebo naroda, da se osvobodi izpod carizma in se osamosvoji. Poljskemu socializmu je Pilsudski na ta način dal manj socialistični in bolj narodni značaj.

Leta 1893 je Pilsudski skupno s prejšnjim predsednikom poljske republike St. Wojciechowskim osnoval poljsko socialistično stranko (P. P. S.), kateri je bil dolgo časa duša in odločujoči voditelj. Po letu 1894 je osnoval prvi socialistični list na Poljskem "Robotnik", kjer ni bil samo šef uredništvu, temveč tudi glavni pisatelj političnih člankov, izdajatelj in poročevalec. Pri socialističnem delu se nikakor ni mogel izogniti zelo akutnemu vprašanju o odnošajih z Rusijo, pri čemur se je izkazal kot velik nasprotnik carske vlade. Leta 1905 se je udeležil prve proticarske delavske revolucije, katera je pa slabo izpadla tudi za Pilsudskija. Moral je zapustiti rusko Poljsko in

podal se je v Galicijo, kjer je nadaljeval svoje delo za osvobojenje in ujedinjenje Poljakov. Takoj v začetku vojne je svoje življenske ideale uresničil s tem, da je osnoval prvo poljsko legijo v Galiciji. Ta legija je imela namen, bojevati se za osvoboditev Poljske; komandant pa ji je bil Pilsudski sam. Leta 1916 so dobili člani poljske legije od nemške vlade ukaz, da položijo prisego bodočemu poljskemu kralju. Pilsudski je preprečil to prisego in je na ta način onemogočil daljnjo vojno akcijo. Vsi poljski legionarji in z njimi Pilsudski so bili radi tega internirani v avstrijskih in nemških ujetniških taboriščih.

Leta 1918 se je po porazu Nemčije Pilsudski vrnil v Varšavo, kjer je bil navdušeno pozdravljan ne samo od širokih ljudskih mas, temveč tudi od političnih voditeljev, ki so po sestavu uprave izročili vso vojno izvrševalno moč v roke Pilsudskiju. S tem je Pilsudski postal neomejen načelnik ne samo nove države, temveč tudi "nacelnik panstwa". Prva leta njegovega dela v obnovljeni državi so bila dela konsolidiranja, katerim pa je sledilo leto vojne 1920. S tem je bil takorekoč dovršen proces združevanja Poljske.

Po prvi dobi diktature je zavladal na Poljskem preobrat, ki so ga z živo agitacijo povzročile desničarske stranke. Zunanji pojav tega pokreta so bile predsedniške volitve, v katerih pa Pilsudski sam ni prevzel kandidature, temveč je pomagal kandidirati Narutowiczu, kasneje pa Wojciechowskiju. Za obče priznane zasluge je Pilsudski dobil najvišjo funkcijo maršala, katera pa je trajala samo kratko dobo, kajti Pilsudski se je sam umaknil iz javnega življenja, hoteč se posvetiti teoretičnemu delu za zgrajenje nove poljske države. Široki krogi v poljski javnosti so vso to dobo delali na tem, da bi se Pilsudski povrnil k aktivnemu delovanju posebno z armado. Nova vlada pa je Pilsudskiju nasprotovala, radi česar so nastajali v vladi sami vedno večji spori, dokler ni nazadnje prišlo do sedanjega prevrata.

Poljaki nekako s ponosom zro na svojega Pilsudskija in so vedno zasledovali njegovo aktivnost v življenju s splošno pozornostjo. Toda bolj kot kdaj prej so danes misli vseh Poljakov pri Pilsudskiju. Mnogi vidijo v njem narodnega junaka, ki jih reši politikašev in sebičnežev, katerim pripisujejo krivdo dolgoletne krize na Poljskem."

*

Med vojno kot razvidno iz predležečega opisa, se je Pilsudski oddaljil od socialističnega gibanja in se posvetil samo delu in borbi za zedinjenje Poljske. To ga je približalo masam poljskega naroda, ne pa poljskih mas socializmu. Pilsudski je postal po vojni še večji individualist, kakor je bil poprej. V delavskem gibanju je prenehal sodelovati.

***

"BEG IZ TEME" je knjuga, ki je izšla v založbi "Proletarca". Obsega nad tri sto strani in vsebuje dela ruskih pisateljev. "Beg iz teme" je najboljše delo te vrste, kar jih je izšlo v naši literaturi. V nji so zastopani najboljši ruski pisatelji, kot Andrejev, Gorki, Čehov, Arcibašev in Turgenjev. Cena v platno vezani knjigi \$1.75. Njena posebna zanimivost so življenjepisi ruskih pisateljev, ki so kazali pot iz teme. Pošljite naročila takoj.

Workers Party po sedmih letih.

Workers (Communist) Party, ki ima svoj začetek v dveh komunističnih konvencijah v Chicagu l. 1919, je v tem času sprememnila svojo taktiko in "teze" tolikokrat, da se že noben njen član več natančno ne spominja vsake posebej. A spreminjala je tudi formo organizacije. Poslednja sprememba je bila reorganizacija njenih postojank v tvorniške in ulične celice. Namreč, člani stranke ki delajo skupaj v eni gotovi tovarni, so se morali reorganizirati v celico dotične tovarne. So pa kraji, kjer to ni bilo lahko izvedljivo, ali pa je bilo takih članov veliko premalo, zato so se reorganizirali v ulične celice. Člani npr., ki žive na So. Racine Ave. v Chicagu, tvorijo svojo ulično celico, če ne drugače vsaj v teoriji, kajti reorganizacija se je izkazala za fiasco, ki ga sedaj priznavajo vsi komunistični listi in tajnik Ruthenberg v posebnem članku. V komunistični reviji "Workers Monthly" piše med drugim o posledicah reorganizacije:

"A number of thousands of Party members have dropped out of the organization through failing to register in the reorganization. There has been too much of a tendency to accept this without an energetic campaign to draw these members back into the reorganized Party."

Ruthenberg torej priznava, da je Workers Communist Party nazadovala po reorganizaciji od prošle jeseni za tisoče članov. Ker je imela le okrog deset tisoč članov, je umevno, da jih ji ni moglo mnogo ostati. Ruthenberg gre v svojem priznanju še dalj in pravi, da postajajo člani brezbrizni v agitaciji, katere namen je pridobiti nazaj prejšnje člane.

"Daily Worker" je drug problem, ki ga Ruthenbergova eksekutiva poskuša rešiti v prid lista. Pred tedni je izdala posebno izjavo, v kateri kritizira, kot pravi hrvatski komunistični organ, "do neke mere" prejšnji način urejevanja "Daily Workerja" in nalaga uredništvu, da to popravi in pridobi listu med delavsko maso ugled, da bo postal "masovni list". Engdahl, urednik "Daily Workerja", je sprejel kritiko kar se javnosti tiče molče na znanje, in urejuje Daily Workerja naprej kot ga on zna urejevati. Sloves listu je zagiguran, namreč tak sloves kakršnega se bi Ruthenberg rad odkrižal, pa je že pozno. Ni dovolj, da je list "delavski", kajti biti mora tudi pošten. "Daily Worker" pa je blatil in napadal vse kar ni imelo Zinovjevega in Ruthenbergovega blagoslova; tej taktiki gre zasluga za sedanje nazadovanje komunistične stranke, za izgubo nemškega komunističnega dnevnika v New Yorku, za izključevanja in druge neprilike v kom. stranki.

V enem oziru pa je W. P. napredovala, in to je v štabu plačanih delovnih moči. S pomočjo raznih obrambnih akcij, stavk, filmov itd., je zgradila sistem "birokracije", proti kateremu je članstvo brez moči. Vsi njeni glavni agitatorji in funkcionarji so plačani, bodisi direktno od stranke, bodisi od kake obrambne ustanove ali iz kakih drugih virov. Ko je imela ameriška socialistična stranka sto tisoč članov in do 400 listov, ni imela tolikšen plačan štab kot ga ima današnja Workers Communist Party. Vzlic temu aparatu ima med širšimi krogi delavstva manj in manj zaslombe. Da je kot politična stranka šibka in kot taka ne pride niti v poštev, so pokazale zadnje predsedniške volit-

ve. Letošnjih se sploh ne udeleži kot stranka, razun morda v tem ali onem okraju in državi, pač pa "povi-va" na formiranje "velike masovne delavske stranke", v "enotno fronto", na "skupen boj proti skupnemu sovražniku" itd. To so njena "propagandistična" gesla, in delavstvo to razume. Ako je ameriškim komunistom v resnici za konstruktivno delo, kot skušajo zadnje čase prikazati, tedaj je čas, da to dokažejo tudi v praksi.

"D. S." in "Radnik" skrivata resnico.

"Radnik" in "Delavska Slovenija" prinašata debelo tiskane apele in članke, v katerih se dereta, da so se socialisti zatekli po pomoč na buržvazno sodišče, katero naj "uniči" "D.S." Razposlali so apele za kolekto v "obrambni" fond; "Radnikov" odbor je ukazal vsem preostalim hrvatskim članom, posebno tistim ki razumejo malo slovensko, da gredo med slovenske delavce in jih pridobe da se naroče na "D.S." "Sedaj je čas akcije", kajti če propade "D.S.", "bo reakcija dvignila svojo glavo" in za proletariat nastopijo temni časi.

Temu kričanju proti socialistom se je pridružil znani Zvonko, kar je en dokaz, da resnica ni na njihovi strani. Kajti Zvonko je vselej tam kjer se skriva hinavstvo in laž. Ako nas bi hvalil tak izprijen karakter, tedaj bi bilo z nami nekaj napačnega; ako bi hvalil poštenjake, bi bilo to zanje poniževalno; ker hvali enake izprijenke kot je sam, je to delavstvu migljaj, kaj imajo storiti kadar jih lopovi prosijo pomoči.

Čemu "Radnik" in "Delavska Slovenija" ne pojasnita niti z eno besedo, kaj je vzrok tožbe, kdo toži in zakaj? Čemu se "D.S." boji na sodišču dokazati svoje trditve o tatvinah tistega ki jo toži? Ako je bila tako prepričana prej, čemu ji je sedaj treba apelirati na delavce za prispevke v "obrambni" fond? Čemu je hrvatskim komunistom treba lagati eksekutivi Workers Party in jo prositi podpore? Ako je urednik "D.S." pisal resnico, mu je dal tožitelj priliko iti na sodišče ter mu dokazati zločin tatvine. Če je pošten "borec", bo šel pred sodnika in rekel: Da, o temu človeku sem pisal da krade in evo, tu so dokazi da je kradel! Če pa bo rekel: Mi tega nismo nikoli pisali, mi nismo nobenkrat rekli da dotičnik krade ali da je kaj ukradel, mi njega sploh mislili nismo, tedaj bo to strahopetstvo in ob enem priznanje, da je lopov tisti, ki zmerja druge z lopovi.

"Socialistična mašina" ne toži "D.S." Tisti ki jo toži, si je naprtil to breme na svoje stroške in na svojo odgovornost ter brez kolekte. Vzel je ta korak, kot bi ga storil vsakdo ki ne bi imel druge poti da brani svoje poštenje in dobro ime. "Radnik" in "D.S." pa prikazuje stvar v drugačni luči, zato da vzbudita med svojimi čitatelji "pravo razpoloženje"; pravo razpoloženje med hrvatskim delavstvom pa pomeni dobro kolekto. Ali to pot se jim igra ne posreči, ker so čitatelji radovedni kdo toži in čemu, in to bodo izvedeli ter potem sami sodili svoje ljudi.

Ali ste že skušali kaj storiti v sedanji kampanji za povečanje Proletarca?

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

PRIHODNJA KONFERENCA J. S. Z. V PA. SE BO VRŠILA 1. AVGUSTA NA LIBRARY.

V nedeljo 1. avgusta se bo vršila na Library štirinajsto zborovanje Konference klubov JSZ. in društev Izobraževalne akcije JSZ. za zapadno Pennsylvanijo.

Zborovanje se prične točno ob 9. dopoldne v slovenskem domu na Library. Popoldne je shod, na katerem bo med drugim govoril sodrug Frank Zaitz, urednik "Proletarca". Radi tega ker je popoldne shod, je potrebno, da pridejo zastopniki na konferenco ob določenem času, kajti spored zborovanja bo važen.

Naša konferenčna organizacija je v glavnem organizacija premogarjev. Premogarji žive izmed vsega ameriškega delavstva danes v najtežjih razmerah. Za prihodnjo pomlad se nam obeta borba, v kateri se bo odločila usoda naše unije: ali naprej, ali nazaj, kajti tako kot je ne more iti.

O problemu, katerega imajo rudarji pred seboj, bomo govorili na konferenci in na shodu. Razun o tej bomo razpravljali o drugih važnih točkah dnevnega reda. S. Zaitz pride na Library že dopoldne in se udeleži konference.

S. Louis Britz, naš delegat na VI. rednem zboru JSZ., bo podal svoje poročilo, enako delegati posameznih klubov.

Vse postojanke JSZ. v tem okrožju naj bodo zastopane na librarski konferenci v nedeljo 1. avgusta, in ravno tako vsa tukajšnja podporna društva, pripadajoča Izobraževalni akciji JSZ. — *Odbor konference.*

VAŽNO ZA ČLANSTVO KLUBA ŠT. 1 IN ŠT. 224 J. S. Z.

CHICAGO, ILL. — Na podlagi pravil JSZ. imajo klubi v Chicagu in bližnji okolici nalogo po vsakem zboru nominirati kandidate v odbore JSZ. Vsi nominiranci gredo potem na splošno glasovanje.

Prihodnja redna seja kluba št. 1 bo dne 22. julija (četrti petek v mesecu) ob 8. zvečer v dvorani SNPJ., na katero so vabljeni tudi vsi člani kluba št. 224 na Pullmanu v svrhu, da sodelujejo pri nominacijah kandidatov.

Nekateri člani kluba št. 1 še niso napravili s tajnikom kluba obračuna za vstopnice, ki so jih imeli v predprodaji. Prosimo jih, da to gotovo store na seji v petek 22. julija. Priredbe, na katere se ta opomin naša, so prvomajska slavnost, piknik v Riverview in banket ob času VI. rednega zbora JSZ. — *Tajnik.*

SKUPNA PRIREDBA WARRENSKEGA IN GIRARDSKEGA KLUBA.

WARREN, O. — Nedelje v poletju so dnevi za izlete. Če kdo potrebuje razvedrila v prosti naravi, ga potrebujejo tovarniški delavci in rudarji pač najbolj.

V nedeljo 25. julija priredita girardski in warrenski klub JSZ. skupen piknik pri Slovenski Bistrici, kot imenujemo tisti kraj, poleg Avon parka. Kluba vabita vse, ki so dobre volje, da se ga udeleže. A ni niti po-

trebno, da ste tisti čas ko boste odhajali z doma, dobre volje, kajti skrbeli bomo, da bo razvedrila na pikniku dovolj za vse in vsakega.

Čisti prebitek piknika je namenjen fondu za povečanje "Proletarca". Ker se gotovo zavedate kako važen je ta list za delavce, boste s tem da se udeležite tega piknika pomagali tudi delavskemu tisku. Na svidenje dne 25. julija! — *Frank Modic.*

RADOVEDNEŽU IZ SPRINGFIELDA.

WAUKEGAN, ILL. — Nekdo iz Springfielda vprašuje v "Vščipcih", kaj se je zgodilo s poročevalci "Waukeganske pošte". Da springfieldskega radovedneža zadovoljim, sem si vzel za nalogo odgovoriti, da se imajo poročevalci "W. P." prav dobro. Nikomur se ni zgodilo nič žalega. Nič se ne kesajo svojega sodelovanja pri "Pošti", ker so uverjeni, da so s tem opravljali zelo koristno delo.

Kljub temu pa so bili mnogi čitatelji "W.P." drugega mišljenja. Medtem ko je "W. Pošta" videla hibe mesta osme redne konvencije SNPJ., jih mnogi njeni stanovniki niso videli, ali pa jih niso hoteli videti. Rekli so, da "W.P." jemlje naselbni dobro ime, da seje zdražbo itd. In res so hoteli stvari dati oseben značaj; radi "W.P." se je dostikrat vnel, posebno ob večerih, marsikakšen prepir, ki se je "burno" končal.

Dolg čas po "W.P." pa ni samo springfieldskemu radovednežu, ampak tudi tistim ki so čeznjo najbolj zabavljali.

V našem mestu ni posebnih novic. Kakšna smrt včas, kakšen prepirček na sejah, Jegličev obisk itd.

Pred leti, ko je nastal spor v tukajšnji fari med farani in župnikom Plevnikom ter potem s Kalanom, je ljudstvo trumoma zapustilo cerkev, postalo svobodomiselno ter se zavzelo za narodni dom, katerega smo tudi zgradili. To je bilo takrat. Cerkev je bila nekaj let zasenčena, in pozornost naselbine se je koncentrirala na njen narodni dom.

Ali časi se spreminjajo. Nekateri vodilni naprednjaki so se bali pravega napredka, ki je za delavstvo zapaden v socialističnem gibanju, in tako dopustili, da se je med nami ugnezdila mlačnost. Tej je sledilo cerkveno "prerojenje", ki je dobilo svoj izraz v cerkvenih slovesnostih "katoliških" shodih, novih mašah, škofovemu obisku in romanju na evharistični kongres ter na "božjo pot" slovenskih frančiškanov. Danes se 150 stopinj od Slov. narodnega doma gradi katoliška šola in katoliški dom, v katerem se bodo vršile "napredne" katoliške zabave, mladino pa bodo poučevali v njemu v "naprednem" katoliškem duhu. Škof Jeglič je bil tukaj, kanonik Opeka in še nekaj drugih, ki so navduševali "napredne" rojake tukajšnje naselbine za delo v prid cerkve in za "napredek".

Cerkev ima program in načela. Ona ni "nestrankarska". Dela tako in tako, in kdor ji nasprotuje, ga razglasi za nasprotnika vere in duhovnikov. Z omenjeno taktiko si je cerkev v naši naselbini utrdila tla, toda ne toliko po zaslugi tukajšnjega župnika kot po zaslugi tistih, ki niso marali kulturnega delovanja ki bi imelo načelni značaj, ki so propagirali (in propagirajo) takozvano nestrankarstvo, češ, bodi povsod in nikjer, in

ki so nasprotovali celo socialističnemu shodu v domu, katerega so sami nazvali za kulturno središče naprednega delavstva naše naselbine.

Toliko se mi je zdelo potrebno povedati ob tej priliki, ko odgovarjam na vprašanje radovednežu v Springfieldu. Nič ne škodi, če si povemo sem pa tam malo resnice, četudi je neprijetna.

Bivši poročevalec "W.P."

PO VI. REDNEM ZBORU J. S. Z.

LAWRENCE, PA. — Dne 5. julija je bila končana ena najbolj važnih konvencij jugoslovanskega delavstva, kar jih je bilo in jih bo v tem letu. V mislih imam VI. redni zbor JSZ.

Zaključki zbora, resolucije in navodila so važna za nas vse in za naše gibanje v celoti. V koliko jih bomo izvajali in izvrševali, je odvisno od nas samih. Referati, katere je treba pazno prečitati, nam dajejo smerice za delo v bodoče. Organizacija živi od dela aktivnih, lojalnih sodrugov. Pota, katera nam je začrtala konvencija JSZ., v Chicagu dne 3., 4. in 5. julija, bo treba uglasiti, in zato moramo z vso vneto pospešiti našo agitacijo za pojačanje JSZ. ter njenih aktivnosti in za razširjenje Proletarca. Z agitacijo in socialistično vzgojo bomo pridobili nove bojovníke in nove člane; od teh je odvisno, da se bo z borbo za delavska in človečanska prava nadaljevalo.

Ni je naselbine, kjer ne bi moglo biti socialistične organizacije; v vsaki je polje za pridobivanje novih članov in s tem novih bojovníkov. Le ako bomo šli v borbo odločeni DA PREMAGAMO OVIRE, bo postala naša organizacija sila, ki se bo lahko postavila v bran proti reakciji, katera dviga svojo glavo in dela naklepe za potlačanje delavskega ljudstva v še mizernejše razmere. Med profitom in delavstvom je boj. V interesu profita trpi pomankanje milijone ljudi. Rešitev iz tega položaja je v rokah delavstva.

Mi imamo svoje razrede organizacije, ki se bore za naše razredne interese. Ali te organizacije, kakor je JSZ., porabijo preveč svoje energije z apeli do nas. Namesto da bi se k JSZ. in s tem k soc. stranki pridružili prostovoljno, je nas treba siliti in siliti in še potem pomišljamo. To je največja napaka delavstva.

Apeli na nas morajo najti odziv. Apeli za pojačanje JSZ. in razširjenje Proletarca morajo imeti za posledico, da JSZ. resnično pojačamo v silo kakršna bi morala biti in naše glasilo razširimo tako da ga bo čital vsak delavec, zmožen našega jezika. JSZ. ni šla naprej tako kot bi morala iti, ker je bilo dosedaj preveč delavcev gluhih za apele. Sodrugji in somišljeniki, v bodoče se naj to spremenijo!

Konference JSZ., katere delujejo v Pennsylvaniji, Ohiju in Kansasu, so pokazale, da je tak način organiziranega delovanja potreben, praktičen in uspešen. Volitve so pred durmi. Zvezni Kongres, ki ga z eno izjemo tvorijo v veliki večini agentje kapitalizma in nekaj takozvanih progresivcev, je šel na počitnice. Člani kongresa vsled tega nič ne izgube na svojih plačah. Tudi delavci, posebno premogarji, dobe počitnice, toda ne s plačo! Pojdi, in ako ne moreš živeti, pogini, je nepisana postava kapitalizma. Coal operatorji hočejo za vsako ceno znižati plače premogarjem. Znižujejo jih sistematično. Kjer morejo, izstradajo delavce do skrajnosti, in potem jim odpro rove, češ, ako hočete, se smete vrniti na delo, toda pod našimi pogoji. In molčite o uniji!

Njih cilj je razbiti U. M. W. of A. Pa ne samo to, ampak vsako drugo unijo, kajti vsaka, katere namen je boriti se za izboljšanje delovnih razmer, je nevarna njihovim interesom.

Zaključek prošle pennsylvanske konference JSZ. je bil, da se naše prihodnje zborovanje vrši na Library, Pa., prvo nedeljo v avgustu. Prične se dopoldne. Sodrugji in somišljeniki, pridite omenjeni dan na Library v čim večjem številu, da se pogovorimo o naših akcijah, da se trdnejše združimo za naše boje v bodoče. Poleg poročil na konferenci boste čuli popoldne na shodu govornike, ki nam bodo podali jasno sliko položaja z ozirom na bodočnost in na naše dolžnosti ki jih imamo pred seboj. — *Louis Britz.*

ŠESTO ZOROVANJE OHIJSKE KONFERENCE J. S. Z.

Poročilo in izveček zapisnika.

Šesta konferenca ohijskih klubov JSZ. in društev Izobraževalne akcije JSZ. se je vršila dne 20. junija 1926 v Slov. nar. domu v Clevelandu.

Večer pred konferenco je priredil klub št. 27 domačo zabavo v klubovih prostorih, katere se je udeležilo nepričakovano veliko število članov in članic klubov št. 27 in 49 ter udeležencev konference. V enako velikem številu so nas posetili simpatičarji našega gibanja ter prijatelji. Priredba je bila v vseh ozirih uspešna.

V nedeljo 20. junija zjutraj so se zbrali zastopniki soc. klubov in društev Izobraževalne akcije v klubovih prostorih, da razpravljajo o prošlem in sklepajo o našem bodočem delu. Zborovanje je otvoril s. Jos. Presterl. Za predsednika se je bil izvoljen s. Joseph Siskovich, za zapisnikarja pa J. Jauch.

Zapisnik prošle konference je bil sprejet kot je bil priobčen v Proletarcu (štev. 964).

Dopisi: Društvo št. 20 SSPZ. sporoča, da je njegov zastopnik Jack Švigelj. Dr. št. 257 SNPJ., West Park, O., naznanja, da mu ni mogoče poslati zastopnika, podpira pa Izobraževalno akcijo JSZ. Društvo Vodnikov Venec, SNPJ. v Clevelandu, je izvolilo za zastopnika J. Zalarja, kateri je zadržan, zato ga nadomestuje L. Poljšak. Tajnik kluba JSZ. v Bridgeportu sporoča o slabih razmerah v ondotnem premogovnem okrožju, in pooblašča s. A. Gardena, da zastopa klub na konferenci. Ob enem priporoča konferenci, da naj sprejme kako resolucijo, ki se naj jo pošlje na merodajne faktorje v državi, da podvzamejo korake za odpomoč ljudstvu v premogovniškem delu Ohija, ki je prizadeto vsled brezposelnosti in živi v trajni negotovosti. Klub JSZ. v Maynardu naznanja da ne pošlje delegata radi enakih vzrokov. Društvo št. 477 SNPJ. zastopa Frank Kokota. Klub v Power Pointu, O., sporoča, da ne more poslati delgata. Klub št. 8 radi brezposelnosti članov, izmed katerih so se mnogi razšli v druge kraje, ne pošlje delegata. — Obvestila klubov in društev se sprejme na znanje.

Anton Garden, tajnik-blagajnik Konference poroča o svojem delovanju ter delovanju odbora, in ob enem omenja, da se je preselil iz vzhodnega Ohija v Cleveland. Vsota v blagajni Konference znaša \$55.08. — Za nadzorni odbor poroča s. Jankovich, da so račun pregledani in da je vse pravilno uknjiženo.

J. Presterl, organizator Konference, poroča, da se akcija za ustanovitev kluba v Noble še ni posrečila, da

pa se bo z agitacijo ob priliki obnovilo. Vsa poročila odbornikov sprejeta na znanje.

Poročila zastopnikov: S. John Krebelj poroča za klub št. 27, o katerem pravi da je na delu pri zbiranju fonda za povečanje Proletarca in pri nabiranju podpisov na peticije socialističnih kandidatov. S. Jankovich, delegat kluba v Barbertonu in zastopnik društva Triglav, poroča, da klub in društvo delujeta vzajemno povsod in vselej kadar se jima nudi prilika. Za klub št. 49 v Collinwoodu poroča s. Bajec, ki pravi, da namerava klub ustanoviti čitalnico in se ob enem bavi z vprašanjem ustanovitve svojega dramskega odseka. S. Nace Žlemberger, zastopnik kluba št. 2 (Glencoe) poroča, da je kriza v premogovniški industriji, ki je udarila najbolj premogarje, velika ovira našemu agitacijskemu delu v vseh prizadetih krajih, med katerimi je tudi Glencoe. Poleg tega se povsod dobe še razdirači, da je socialistična agitacija še toliko težja. Iz naselbine Warren je navzoč s. Kotar, in iz Girarda s. Košin, ki poročata o situaciji in delu v njunih naselbinah. Za društvo Naprej št. 5 je poročal s. Siskovich; za društvo Mir št. 142 v Collinwoodu je poročal s. Presterl in dejal, da se odnosi v tem društvu ublažujejo ter vsoglašajo v smislu načel, katere zastopa Jednota. Za društvo Vodnikov Venec poroča L. Poljšak, o katerem je dejal, da vedno podpira akcije JSZ. in Proletarca ter vse kar je v zvezi z delavskim gibanjem. Za društvo 477 SNPJ. je poročal Kokota. Poročila zastopnikov klubov in društev se sprejme na znanje.

Vzame se v pretres priporočilo s. Snoya, tajnika kluba št. 11, glede resolucije. Ker je razprava pokazala, da je delavstvo še preslabo organizirano da bi moglo uspeti v takih zahtevah z resolucijami, se o sugestiji s. Snoya, katero je dal z najboljšim namenom, ne sklene ničesar.

Agitacija za JSZ. in Proletarca: S. Žlemberger sugestira, ako bi bilo mogoče podvzeti večjo kampanjo za razširjenje Proletarca in pojačanje JSZ. ter v ta namen dobiti potovalnega agitatorja, da se jo čim prej organizira. Sodrug Zorko se pridružuje sugestiji. S. Krebelj pravi, da je nasvet dober, da pa bomo uspeli še bolj ako vsak sodrug postane ob enem tudi agitator in pridobiva nove člane ter širi soc. liste. "Proletarca" se bi razširilo najlažje, ako bi imel dovolj aktivnih agitatorjev, in zato priporoča, da se v naselbinah deluje da se jih dobi. S. Garden predlaga, da naj ohijska Konferenca JSZ. organizira sistematično kampanjo za razširjenje Proletarca in pojačanje klubov. Predlog sprejet.

Volilna kampanja: Sodrug Jauch poudarja, da je v teku volilna kampanja, ki je za soc. stranko v Ohiju izredno važna. Stranka mora nabrati zadostno število podpisov, ako hoče priti na glasovnico in dobiti privilegij svoje rubrike na glasovnici kakor jo imajo druge večje stranke. Brez tega privilegija je strankino delo otežkočeno posebno v kampanjah za municipalne volitve. Ta privilegij je stranka v tej državi izgubila po razdorih in progonih, in sedaj si ga mora z delom priboriti nazaj, ako hoče da bo stranka tudi v praksi in ne samo v propagandi.

Nedovršena opravila in v korist Konference ter JSZ.: S. Garden priporoča več zanimanja za prosvetno delo. Naglašava važnost znanstvenih in drugih predavanj za delavstvo. Ako je med članstvom klubov volja, bomo lahko tudi na tem polju delali več. Sodrug M. Petrovich pravi, da je za napredek delavstva predpo-

goj izobraževalno delo v socialističnem duhu. S. Žlemberger predlaga, da se prepusti priporočilo v izvajanje odboru Konference. Protipredlagano, da se izvoli poseben prosvetni odsek treh članov, kateremu je prideljen tudi tajnik Konference. Protipredlog sprejet. Nominirani in izvoljeni so: Joseph Siskovich, L. Beniger in A. Garden.

Preide se na razpravo o VI. rednem zboru JSZ. Seja zaključí, da ohijska konferenca ne pošlje delegata kot taka, pooblašča pa s. Jaucha in Presterla, ki sta delegata klubov, da poročata na zboru o delovanju ohijske Konference JSZ.

Volitve konferenčnega odbora: Tajnik-blagajnik, Anton Garden; pomožni tajnik, Jos. Presterl; organizator, Jos. Presterl; nadzorni odbor: s. Beniger in s. Zorko.

Razno: Sklenjeno, da se prihodnje zborovanje ohijske Konference JSZ. vrši v naselbini Warren. Čas določi odbor. — Sklenjeno, da se vrše tri redne konference vsako leto, izredne pa, ako in kadar bi bile potrebne.

Sprožena je sugestija, da se bi razpravljalo o vprašanju oblike Proletarca. Pojavila so se različna mnenja. V svrhu, da se dožene kje je večina, se preide na glasovanje. Osem zastopnikov se je izreklo za prejšnjo, in štirje za sedanjo obliko.

Konferenca je sklenila prispevati \$15 v fond za povečanje Proletarca.

Ob zaključku seje je s. Nace Žlemberger apeliral na navzoče, da vztrajajo pri svojem delu, in da širijo socialistično misel; ako bomo vsi storili kar nam veleva dolžnost, se bomo na prihodnji konferenci zbrali še v večjem številu in ohijska Konferenca JSZ. bo postajala večja, vplivnejša in trdnejša v boju za izboljšanje družabne uredbe in za lepše življenje človeka.

Joseph Jauch, zapisnikar.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje soc. kluba št. 27. se vrše dvakrat v mesecu: vsako drugo nedeljo dopoldne in vsako tretjo nedeljo popoldne. Seja tretjo nedeljo v mesecu je namenjena v glavnem za predavanja in diskuzije. — Sodrug, prihajajte redno k sejam in pridobite klubu novih članov!

IZLET V SHEBOYGAN.

V nedeljo dne 8. avgusta je dan jugoslovanskih socialistov in somišljenikov našega gibanja v Wisconsinu, ki se bodo zbrali v Sheboyganu. Sodelujejo klub št. 235 (Sheboygan), št. 37 (Milwaukee) in soc. pevski zbor Naprej (Milwaukee). Skupna priredba se bo vršila v prostorih Geo. Pirca na Calumet Rd. v Sheboyganu. Izmed zunanjih govornikov nastopi ob tej priliki sodrug Frank Zaitz, urednik "Proletarca" in sodrugi iz sheboyganske in milwauške naselbine. Vstopnina 50c za osebo. Pričetek priredbe bo ob 1. popoldne. Iz milwauške naselbine pridejo izletniki s posebno karo, eni pa z avtomobili.

V nedeljo dne 8. avgusta v Sheboygan!

Mnenja naših naročnikov.

Frank Hafner o Proletarcu in Prosveti.

Frank Hafner, Louisville, Colo., piše :

"Oprostite, da sem se zakasnil z odgovorom na opomin, da mi je naročnina potekla. Saj razumete kako je, kadar ima delavec čez mero utrujene roke, majhen zaslužek in polno skrbi. Premogovniki v tej okolici nič ne obratujejo, ker pa je treba živeti, kajti nihče ne čaka sede smrti ako more hoditi, smo si premo-garji poiskali delo na farmah. Plača je zelo nizka. Oženjenim ne zadostuje niti za najnujnejše potrebščine, torej morajo životariti.

Prosim vas, da mi pošiljate "Proletarca" naprej, kajti naročnino bom gotovo poravnal kakor hitro mogoče, namreč takoj ko se prične z delom v rovih. Oškodoval še nisem nobenega lista in delavskega bi najmanj. Proletarec in Prosveta sta dva najboljša slovenska lista v Ameriki, zato bom ostal na njuni strani ter se boril skupno z njima za našo stvar. To je moje prepričanje, ki ga imam od mladih let in sem ponosen nanj. V tej deželi sem nad dvajset let in reči moram, da sem se iz teh dveh listov veliko naučil. Tudi član SNPJ. sem že lepo vrsto let. Veseli me, da tako vztrajno odbijate napade nasprotnikov. Uredniki Proletarca in Prosvete, le tako naprej!

Frank Hafner.

Nasveti uredniku od Kozma Telebana.

Dragi gospod urednik: Ne zamerite, da vam po dolgem času zopet pišem. Vaš list zelo rad čitam, posebno polemike. Jaz sem socialist, čeprav nisem v stranki, kajti jaz sem še boljši kot tisti ki so v klubu in stranki.

Dragi gospod urednik, zdi se mi, da se preveč ukvarjate s politiko in klubi. To odbija čitatelje. Mene klubi ne zanimajo, pa tudi o strankah pišete preveč. Jaz ne spadam v nobeno, glasujem pa vedno za najboljše kandidate. Večina drugih je istega mnenja kot jaz.

Prosim vas tudi, da se ne kregate toliko z "D.S." in "G.S." Nas take reči ne zanimajo. Naj vam ob tej priliki omenim, da ljudje zelo radi gledajo če je kaj prepirljivega v listih, da se jeze, ali pa smejejo. (Vi pišete konfuzno. Z eno trditvijo pobijate drugo. — Ured.)

Tudi o evharističnem kongresu ste pisali preveč. Mi v naši naselbini ne držimo s farji, ampak vera je potrebna, drugače bi svet podivjal. Pustite vero pri miru, saj nam nič noče, po smrti pa človek vendarle ne ve, kam gre, zato je vera dobra, kajti če je kaj na drugem svetu, je boljše biti v nebesih kakor v peklu. Mi smo svobodomisleci, pa se vendar poročamo v cerkvah, krstimo naše otroke in pokopavamo mrlične kot ljudi ne pa kot pse. Vidite, urednik našega največjega svobodomiselnega glasila "G.S." se je v neki naselbini, ko je urejeval "Am. Slovenca", zahvalil Materi Božji za svobodomiselnost spoznanje in prepričanje. Torej mora nekaj le biti na drugem svetu. Naj vam povem, da za cerkev tukaj ne damo dosti. Hodimo v poljsko, kjer naredo vse bolj poceni kakor pa tam kjer imajo slovenske fare.

Zelo radi čitamo lepe novice in pa kakšne slike bi radi. Dobivamo med drugimi neki slovenski list, ki prinaša tudi slike. Najrajše gledamo mlade ženske,

ako nimajo preveč obleke na sebi. Škoda, da se slike v tistem listu tako slabo poznajo. Kadar jih imate vi v Proletarcu, se dobro poznajo, ampak ženske v vaših slikah imajo preveč obleke. Dajte jih v drugič rajše slikati v kopalnih oblekah.

Lepe romane tudi radi čitamo. V naši hiši nas je osem: jaz, stara, dve hčeri in štirje boarderji, pa čitamo najprvo povesti. Proletarca ne gledamo dosti, ker ima preveč politike, kar nas ne zanima. H koncu vam naznanjam, da so delavske razmere vedno slabše, da nas kapitalisti izkoriščajo, in da se vsi jezimo. Najboljše bo vse kapitaliste in farje pobiti, kot so napravili v Rusiji.

Pozdrav vsem Slovencem, Proletarcu pa tisoč novih naročnikov. — *Kozma Teleban.*

(Čitatelji naj nam oprostite, kajti Kozma je želel, da uvrstimo med druge tudi njegov dopis z vsemi nasveti in mišljenji. — Ured.)

KONFERENČNA ORGANIZACIJA V WISCONSINU.

MILWAUKEE, WIS. — Naslov tega dopisa ne pomeni, da v Wisconsinu že imamo Konferenco klubov JSZ. in društev Izobraževalne akcije JSZ., pač pa, da se razpravlja o možnosti ustanoviti tako organizacijo po vzgladu pennsylvanske in ohijske konference JSZ.

Na seji kluba št. 37 JSZ. v našem mestu smo razpravljali, v koliko bi bila stvar izvedljiva v tem delu Wisconsinu in v koliko bi smeli računati na sodelovanje od strani društev. Diskuzija je bila precej obširna, zaključek pa je bil, da se z njo nadaljuje na prihodnji seji, katera se vrši prvi torek v avgustu ob 8. zvečer v navadnih prostorih. Zaključeno je bilo, da tajnik pismeno povabi vse člane na to sejo, in da se povabi tudi somišljenike. Ker pa je možno, da bi pisma ne dosegla vsakega člana, in ker je stvar vredna zanimanja, je namen tega dopisa opozoriti vse, kateri žele večje in učinkovitejšo delavsko gibanje, na našo sejo v torek dne 3. avgusta. Vabljeni so vsi somišljeniki, da pridejo na to sejo. Povabite tudi svoje soproge in prijatelje, da se bomo v čim večjem številu seznanili z nalogami ki jih imamo. Dragoceni čas poteka in mi zaostajamo. Nas čaka še mnogo resnega dela. Zelo je potrebno, da postanemo bolj aktivni kakor smo bili dosedaj.

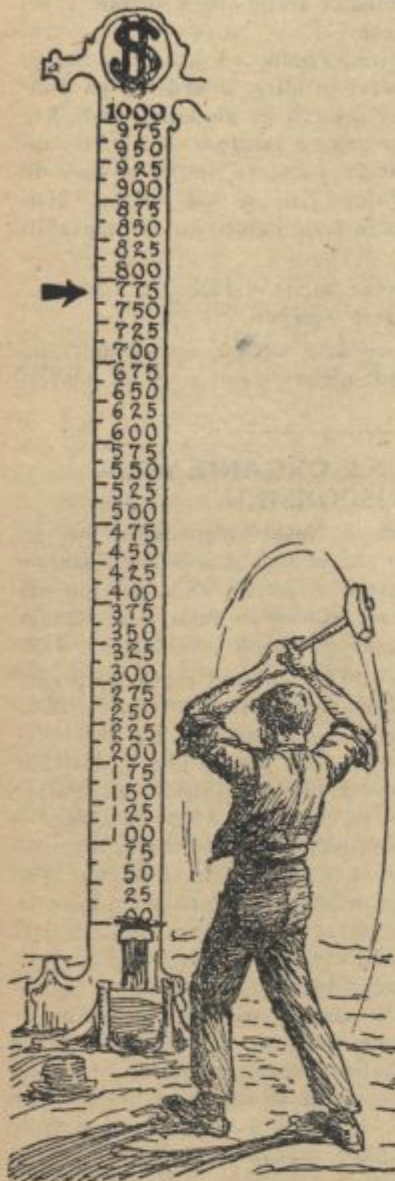
Joe Radelj.

Listu v podporo.

X. Izkaz.

Chicago, Ill.: John Lipuzich \$1.75; Leo Meden \$1; po 25c: Anton Andrejasich, John Hujan, skupaj \$3.25.
 Power Point, O.: John Lovše 25c.
 Little Falls, N. Y.: Martin Penich 25c.
 Diamondville, Wyo.: Louis Charly 25c.
 Cicero, Ill.: Anton Beton 50c.
 Johnstown, Pa.: John Kobal 50c.
 Kenosha, Wis.: Louiss Rabsel \$2.
 Milwaukee, Wis.: John Lenko \$2.
 Sublet, Wyo.: Frank Homar \$5.
 Livingston, Ill.: Frank Novak 50c.
 Glencoe, O.: Nace Zemberger 50c.
 Collinwood, O.: Joseph Presterl \$1.
 Peoria, Ill.: Frank Virant 50c.
 Chicago, Ill.: Po \$5: Donald J. Lotrich, John Olip.
 Skupaj \$10. Skupaj v teh izkazu \$26.50. Prejšnji izkaz \$350.83, skupaj \$377.33.

Seznam prispevkov v fond za povečanje "Proletarca".

Kvota za Chicago in okolico \$150.

Chicago, Ill.: Andrew Miško \$15.40; po \$5: Frank Zaitz, Angeline Tich; čikaški svobodomiselec \$2.25; po \$1: Johanin sin, Chas. Pogorelec, Ant. Žagar, Vinko Ločniškar, Frank Hren, Frank Stonich; Fr. S. Tauchar 50c. — Skupaj \$34.15.

Dixon, Ill.: Mike Keber \$3.50.

Cicero, Ill.: Fr. Mrgolles \$2. Skupaj v tem izkazu \$39.65. Prejšnji izkaz \$178.54, skupaj \$218.19. Čez kvoto \$68.19.

Kvota za Cleveland in okolico \$125.

Cleveland, Ohio: Joseph Jauch \$5; Joseph Skuk \$2; po \$1: Ignac Smuk, Jacob Svigel, John Petrich, John Filipič; po 50c: Anton Giankomeli, Joseph Turk, Mike Trebec, Anton Medved, Valentine Koci, John Kocijančič, Louis Zorko; po 25c: Jacob Subel, Louis Stavanja, Frank Penko, Victor Cvetnič, Matija Penko,

Frank Krbelj, John Zormado, Joe Leonard, John Vrhovnik, skupaj \$16.75. Zadnji izkaz \$76.86, skupaj \$93.61. Še manjka do kvote \$31.39.

Kvota za zapadne države \$50.

Neihart, Mont.: Frank Kosmatin \$1.

So. Superior, Wyo.: Frank Grum \$1.

Pueblo, Colo.: Po \$1: Frank Pogorelec, Frank Boltezar; po 50c: Marija Mohar, John Mihelich; po 25c: Louis Mihelich, Marija Hočevar; Frank Jersin 15c; Frank Jersin 10c, skupaj \$3.75.

Red Lodge, Mont.: Po \$1: K. Erznožnik, Frank Rosich, W. Sansheck; po 50c: M. Žibert, Chas. Zakely, John Krapivšek, skupaj \$4.50. Skupaj v tem izkazu \$10.25. Zadnji izkaz \$38.30, skupaj \$48.55. Še manjka do kvote 1.45.

Kvota za vsodni Ohio \$25.

Glencoe, O.: Nace Žlemberger \$1. Zadnji izkaz \$33, skupaj \$34. Čez kvoto \$9.

Kvota za Pennsylvanijo \$125.

Latrobe, Pa.: Mary Fradel 70c; John Ban 25c, sku-

paj 95c. Zadnji izkaz 120.71, skupaj \$121.71. Še manjka do kvote \$3.29.

Kvota za Kansas vključivši Mo. \$50.

Broseley, Mo.: Louis Nosse \$3. Zadnji izkaz \$14.50. (Zadnjič \$1 premo izkazan), skupaj \$18.50. Še manjka do kvote 31.50.

Kenosha, Wis.: Frank Turk \$1.

Sheldon, Wis.: Po 50c: Ig. Kolar, Fr. Jurkič, L. Dermovšek, neimenovan; po 25c: J. Plahuta, Rozalija Kolar, skupaj \$2.50.

Chicago, Ill.: Nabrano med gl. odborniki SNPJ. ob priliki gl. seje. Philip Godina \$7; Frank Klun \$5; John Terčelj \$3; Albert Hrast \$2; John Goršek 1.35; po \$1: Frank Alesh, Blaž Novak, Andrew Vidrich, Joseph Zorko; Frank S. Tauchar 50c, skupaj \$22.85. Zadnji izkaz \$683.55, skupaj \$781.50.

Kdo drvi v pogubo?

"G.S.", zatočišče kameleona Z. N., je v eni svojih prejšnjih številkih priobčil članek (?) "Glas Svobode nekdanj in sedaj", v katerem pravi, da se ni v ničemer spremenil, razun da se bo v bodoče boril proti slovenskim socialistom v Ameriki še bolj kakor dosedaj; v tem oziru se je izpremenil zato, "... ker drvita obe napredni podporni organizaciji pod to grozno demagogijo v svojo pogubo." V mislih ima SNPJ. in SSPZ.

Bivši črno-žolti agent strohnele habsburške dinastije bo torej rešil SNPJ. in SSPZ. pogube. Če pa mu ena ali druga da delo, tedaj je takoj pripravljen pozabiti na "pogubo" in pristopil bi tudi v socialistični klub, ako bi bil kje kakšen klub, kateri bi sprejemal take "značaje".

"G.S." je pod vodstvom "urednikov" kakršni so bili opisani v letošnji prvomajski številki "Proletarca" vodil tak boj kakršnega danes "napoveduje" Zvonko že tedaj ko je on lazil za delo še okrog slovenskih frančiškanov, iz hvaležnosti za usluge pa je potem napisal skrupucalo, katerega je krstil s "Pater Malaventura". "Svobodomisleci" njegovega tipa se bore "proti grozni demagogiji" (socialističnemu gibanju med jugoslovanskim delavstvom v Ameriki) od kar je nastala, SNPJ. pa je vzlic temu rasla in napredovala. Ako bi jo vodili svobodomisleci ala Zvonko, bi je že davno ne bilo. SSPZ. se je protekcije "Glasa Svobode" rešila na svoji clevelandski konvenciji in koristi od tega ima SSPZ. Zvonkovo grmenje torej ne oznanja nevihte.

V isti številki kot svoj kameleonski editorial je priobčil tudi tole "učeno stvarco":

"... Čikaški pipci izkušajo s sodnim postopanjem nastopiti proti listu, ki jim ni všeč. Čikaški pipci tožijo delavski list. Pljunek v obraz zasluži ta svojat. Še kaj takega je predobro zanje..." (Vislice bi bile boljše, kaj?)

To je napisal "edini slovenski slovnicař v Ameriki", dasi ne razume razlike med "poskušajo" in "izkušajo". Ali to ni glavno. Ta citat dokazuje, kako "tiči ene sorte skupaj lete". Značaji umazanih mislih in umazane prošlosti simpatizirajo drug z drugim in se poznajo. "Komunist" Zvonko Novak in "komunist" Charles Novak — well, taka imena pojasnijo, zakaj "komunizem" med jugoslovanskim delavstvom v Ameriki ne le da ne napreduje, ampak izginja še tisti kar ga je bilo.

IZ UPRAVNIŠTVA.

Nedavno smo poročali, da se je na svojem potu iz Walsenburga, Colo., ustavil na agitaciji v Kansasu s. John J. Sprohar. Radi izredno slabih delavskih razmer je ostal v naselbinah po Kansasu le nekaj dni, pa je v zvezi s tem dobil 17 naročnin in prodal nekaj literature. Potem se je usedel na Fordovo "Lizi" in se pripeljal z njo, oziroma v njo, v Chicagu. Spremljala ga je skozi iz Walsenburga. Sedaj ostane v Chicagu, enako njegova Lizi, ker se ne boji, da bi mu jo kdo odpeljal, četudi je Chicagu in Cicero pribežališče tatov, kakor pišejo dnevni listi.

Ko se je Nace Žlemberger vrnil s VI. rednega zbora JSZ., je poslal tri naročnine in ob enem sporočil, da je z zborom in njegovimi zaključki zelo zadovoljen. Izgleda, da bo agitacija za Proletarca in JSZ. zelo živahna, v kar je v veliki meri pripomogel prošli zbor.

Koliko je takih družin? Sodrug Sedminek, Rill-ton, Pa., je prošli teden poslal spremembo naslova in ob enem sporočil v pismu med drugim: "Naj omenim, da sem prejel od svoje soproge, ki se nahaja na Mt. Clemensu, Mich., danes pismo, v katerem mi naznanja, da se je tudi ona naročila na Proletarca, in da ji je žal, ker tam ni Slovencev, da bi med njimi agitirala za razširjenje tega lista."

Družin, katere so naročene na več izvodov Proletarca, je malo. Ne pričakuje se, da bi jih bilo mnogo. Toda vsaka slovenska družina bi morala biti naročena na Proletarca, kajti en izvod vsake številke, ako živi družina skupaj, ji zadostuje. Napaka je, da je še toliko naših družin, ki nimajo niti enega delavskega lista.

Mnoge delavce tare brezposelnost, ali pa so v finančnih zagatah radi bolezní v družini ter podobnih neprilik. Če v takih okolščinah dobe opomin, da jim je naročnina potekla, je ne morejo obnoviti takoj. Katerim je za list, to vslej sporoče in obljubijo poravnati obveznost. To je pravilno, kajti v nasprotnem slučaju ima upravništvo nalog črtati vsakega ki naročnine ne obnovi, iz naslovnika naročnikov. Kdor more, naj jo obnovi takoj. Kdor nikakor ne more, in želi da mu lista ne ustavimo, naj to sporoči. Kdor naročnine ne misli več obnoviti, naj istotako sporoči.

Sod. John Lipuzich iz Chicaga je šel za nekaj dni na obisk v Lincoln, Ill. Ob tej priliki je dobil štiri nove naročnike na Proletarca in enega na American Appeal. Prošlo nedeljo je dobil v Chicagu dva nova. Ako bi vsakdo izrabil ugodne prilike na enak način, bi se število naročnikov Proletarca pomnožilo za tisoč v dveh poletnih mesecih.

Sod. J. Stonich, ki se peča s farmarijo 15 milj od Puebla, Colo., je zelo zaposlen človek, kajti dela je v poletju na farmi dovolj in več ko dovolj. V pismu, ki smo ga prejeli, piše, da bi rad več storil v agitaciji za razširjenje Proletarca, toda ne utegne. Poslal pa je pet naročnin, in mi pravimo: Ko bi vsak sodrug vsaj toliko utegnil. Pred leti je imel Proletarec v Pueblu mnogo naročnikov, toda njih število se je po vojni zelo skrčilo. Šele zadnjih par let dobiva v naselbini prijaznejši odmev; apeliramo na ostale somišljenike v Pue-

blu, da pomagajo razširiti Proletarca tako kakor bi v največji naselbini na zapadu moral biti.

Sod. Bozich, Collinwood, O., upravništvu ne piše mnogo, poslal pa je zadnje čase precej naročnin. Zadnjih jih je zopet poslal deset. Sod. Bozich je novodošlec v vrstah naših zastopnikov, in s svojim delom je pokazal, da je eden izmed najboljših agitatorjev.

Pred nekaj dnevi je poslal sod. Čebular iz Vandlinga, Pa., eno naročnino s pripombo, da je naročnik vsled gmotnih težkoč dal samo \$2 naročnine, zato on enega dodaja, da bo naročnina celoletna. Tako delajo

Ne polnite jih.

Žepi so prišli v rabo koncem 16. stoletja. V gotovih ozirih je bila to čudna iznajdba. Žepi privabijo človeka, da jih polni ali nabaše. Ali zamorete prešteti, kolikokrat ste že naročili vašemu dečku, naj žepov nikar preveč ne polni?

Toda želodec preveč nabasati je še bolj grda razva-

da, vsled česar se pojavijo številne zle posledice. Osobito v poletnem času je neredno uživanje hrane zelo nevarno; radi tega imejte doma pri rokah Trinerjevo grenko vino. To zdravilo je posebno priporočati v poletnem času. Isto odstrani vse slabe snovi iz želodca; povrača zopetno redno delovanje in prebavo. "Odkar sem začel jemati Trinerjevo grenko vino, se počutim zopet prenovljenega," piše Mr. Feliks Perez v Los Angeles, Calif., 6. junija, 1926. Poskusite to vino še danes. Ako ga nima vaš lekarnar, pišite naravnost na: Joseph Triner Co., Chicago, Ill.

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.

Naročite si dnevnik
"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.

Ustanovljajte nova društva. Deset članov(ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ČAP'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

L. CAP, lastnik

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Phone Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.

Cene zmerne.

Postrežba točna.

tisti, ki hočejo pomagati delavcem in zato so aktivni v delavskem gibanju.

Sodrug Presterl, delegat zadnjega zbora JSZ., na katerem je zastopal klub št. 49, piše, da so collinwoodski sodrugi zelo zadovoljni z zaključkom, da ostane Proletarcu sedanja oblika. Poročilo, ki ga je podal seji o delovanju VI. zbora, je vzradostilo člane. Potem so med drugim razpravljali o važnosti dopisnikov in sugestirali, da se bi skupno s klubom št. 27 poskušalo v Clevelandu dobiti poročevalca, ki bi dopisoval v Proletarca o razmerah v Clevelandu in okolici ter pisal tudi članke.

Z zaključkom zbora da ostane Proletarcu sedanja oblika se strinjajo, kot omenjeno, sodrugi v Collinwoodu, ne pa sodrug Bajec iz Clevelanda, kot nam sporoča v pismu. On je istega mišljenja kakor sodrug Radelj iz West Allisa, Wis. Toda sklep je sklep. Kakor sodrug Radelj, upamo, da bo tudi s. Bajec ostal lojalni agitator za razširjenje Proletarca. Najprvo, sodrugi, skrbimo, da se Proletarcu zasigura trdnjšo gospodarsko podlago. To pomeni, da mora dobiti več naročnikov in ako mogoče, več oglasov. Sklep glede forme lahko potem spremenimo, bodisi na prihodnjem zboru, ali pa še prej s splošnim glasovanjem. Važno sedaj je, da Proletarca povečamo, da ga bolj razširimo in da poskrbimo za večje dohodke.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad S. Lawndale Ave., vogal W. 26th St.
Stan 2316 S. Millard Ave., Chicago, Ill.
Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213
Uradne ure: Od 2 do 4 pop., in od 7 do 9 zvečer.

BARETINCIC & HAKY POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriškanskih, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

Iz izkaza prispevkov v fond za povečanje Proletarca je razvidno, da je mož z batom dosegel točko med 7 in 8 sto. Nekateri naselbine so kvoto že presegle, kar je mogoče v eni, je v vsaki drugi. Kjer so delavske razmere slabe, to je, da je mnogo delavcev brez zasluzka, tam smo določili čim nižje kvote. V drugih so višje, toda nikjer pretirane. Vsi smo za povečanje Proletarca. Ako VSI pomagamo to željo udeležiti, bo Proletarec povečan ne samo za 4 ampak za osem strani na teden. Izkaz prispevkov v ta fond je priobčen na drugem mestu.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Chisholm, Minn. — Bo priobčeno kakor hitro mogoče.

Glencoe, O. — Prihodnjič.

Prispevateljem "Vščipev": Porabljuje so samo krajše stvari. Kjer se kdo izraža dvoumno, mora uredništvu navesti informacije, koga se tiče vščipec in čemu.

Prijateljem Proletarca v Sloveniji: Radi zaposelnosti urednika ni bilo dosedaj mogoče odgovoriti na poslana pisma. Pismene odgovore dobe vsi v čim krajšem času.

FRANK GANTAR se priporoča rojakom pri nabavi drv, premoga, koka in peska.
1201 Wadsworth Ave. Phone 2726 Waukegan, Ill.

6% IN VARNO

6% IN VARNO

Zlati bondi na prvo vknjižbo za na imenitnem prostoru ležečo lastnino, na prodaj pri nas

MILLARD STATE BANK

3643-3645 WEST 26th STREET
At Millard Avenue
CHICAGO, ILL.

Oglejte si naše varnostne bančne shrambe, največje na zapadni strani mesta.

BANČNE URE:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer;
v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne;
v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.